

Nr 4 A.

Godkänd av första kammaren den 2 april 1927.
Godkänd av andra kammaren den 2 april 1927.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1927—1928 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 4, 26 och 27.)

Till Konungen.

I. DEPARTEMENTET.

1:o) I den till riksdagen den 4 januari 1927 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1927—1928 har Eders Kungl. Maj:t i avseende å fjärde huvudtiteln (punkt 1 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att dels från och med den 1 juli 1927, med uteslutande av den å försvarsdepartementets ordinarie stat uppförda registratorsbefattningen i lönegraden B 22, å samma stat upptaga en registratorsbefattning i lönegraden B 15, dels godkänna följande ordinarie stater för försvarsdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 191,500:—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å kansliavdelningen, <i>förslagsanslag</i>	» 22,600:—
Arvoden till viss personal å kommandoexpeditionerna.....	» 31,740:—
<hr/>	
<i>Förslagsanslag</i>	kronor 245,840:—

B. Övergångsstat.

Avlöningar, *förslagsanslag* kronor 41,000:—
dels ock minska ordinarie förslagsanslaget till departementet, nu 288,280 kronor, med 1,440 kronor till 286,840 kronor.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag skulle den å försvarsdepartementets stat i lönegraden B 22 placerade registratorstjänsten, som för närvarande är vakant, från och med den 1 juli 1927 indragas och i stället å departementets stat uppföras en registratorstjänst i lönegraden B 15. I samband härmed skulle den i ordinarie avlöningsstaten ingående anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän minskas med i runt tal 2,400 kronor, motsvarande skillnaden i avlöning för befattningshavare i lönegraden B 22 och i B 15.

Personalen å lantförsvarets kommandoexpedition skall enligt 1925 års härordningsbeslut utgöras av, bl. a., 7 pensionerade officerare och 2 pensionerade underofficerare med arvoden å departementets stat. För nästkommande budgetår har departementschefen nu ansett, att å staten borde beräknas arvoden för samtliga dessa befattningar. Härav föranledes en ökning av anslagsposten för arvoden till viss personal å kommandoexpeditionerna med 10,560 kronor. Departementschefen har framhållit, att, därest det befunnes lämpligt att å ifrågavarande befattningar placera beställningshavare, som överförts till övergångsstat, berörda arvoden icke avsåges att utgå.

Chefen för lantförsvarets kommandoexpedition skall enligt 1925 års härordningsbeslut vara regementsofficer. Denna formulering av beslutet har emellertid syns departementschefen ej böra utgöra hinder för att, därest så undantagsvis befunnes vara av omständigheterna påkallat, å befattningen i fråga placeras en officer av högre grad än regementsofficers.

Å anslagsposten till avlöningar åt personal å övergångsstat finnes för närvarande upptaget ett belopp av 50,600 kronor. Då en av de å övergångsstat uppförda förste kanslisekreterarna överflyttats till annat departement, har nyssnämnda belopp ansetts kunna minskas till, i avrundat tal, 41,000 kronor.

För den på försvarsdepartementet ankommande regeringsrättsföredragningen avses, enligt 1926 års riksdags beslut, under innevarande budgetår en extra förste kanslisekreterare. Med hänsyn därtill, att anslagsposten för personal å övergångsstat förutsatts icke komma att till fullo tagas i anspråk för avlöande av den å övergångsstat uppförda personalen, har avlöningen åt regeringsrättsföredraganden ansetts kunna utgå från nämnda anslagspost.

Att döma av den ännu förefintliga balansen av regeringsrättsärenden har departementschefen ansett det bliva erforderligt att åtminstone under större delen av nästkommande budgetår för avarbetande av denna balans bibehålla en extra förste kanslisekreterare såsom regeringsrättsföredragande.

I likhet med vad som skett i fråga om övriga statsdepartement har Kungl. Maj:t, såsom ovan nämnts, föreslagit, att registratorsbefattningen i försvarsdepartementet, nu i lönegraden B 22, skulle utbytas mot en tjänst i lönegraden B 15. Enligt riksdagens mening synas emellertid åtskilliga skäl tala för att beträffande denna registratorsbefattning tillämpa samma förfarande, som vidtagits i fråga om registratorsbefattningen å lantförsvarets kommandoexpedition, vilken befattning är avsedd att uppehållas av en pensionerad officer med ett arvode av 3,180 kronor för år. Riksdagen anser därför, att för registrators-

befattningen i departementet, bör uppföras ett särskilt arvode med nämnda belopp. För den händelse det skulle anses lämpligt att å befattningen i fråga placera en officer å övergångsstat, bör givetvis detta arvode icke utgå.

Anslagsposten till ordinarie tjänstemän torde, med hänsyn till vad sålunda anförts, böra för budgetåret 1927—1928 upptagas med ett till 186,600 kronor nedsatt belopp. För arvoden till registratorn i departementet samt till viss i kommandoexpeditionerna anställd personal bör beräknas ett belopp av (3,180 + 31,740 =) 34,920 kronor. Slutligen synes för anslagets avjämnande böra för avlöande av icke-ordinarie befattningshavare m. m. å kansliavdelningen upptagas ett belopp av 22,680 kronor.

I anledning av departementschefens uttalande att det undantagsvis kunde finnas påkallat att å befattningen såsom chef för lantförsvarets kommandoexpedition placera en officer av högre grad än regementsofficers, har riksdagen velat såsom sin mening framhålla, att detta endast bör ske för kortare tid och givetvis icke får innebära, att officer med generals avlöning i lönegraden O 8 placeras såsom chef för kommandoexpeditionen.

I övrigt föranleder Eders Kungl. Maj:ts förslag icke särskilt uttalande från riksdagens sida.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels, med uteslutande av den å försvarsdepartementets ordinarie stat uppförda registratorsbefattningen i lönegraden B 22, beslutat, att i staten skall till en registrator i försvarsdepartementet uppföras ett arvode å 3,180 kronor för år;

dels godkänt följande ordinarie stater för försvarsdepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1927:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 186,600: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. å kansliavdelningen, <i>förslagsanslag</i>	» 22,680: —
Arvoden till registrator i departementet samt till viss personal å kommandoexpeditionerna	» 34,920: —
	<hr/>
	<i>Förslagsanslag</i> kronor 244,200: —

B. Övergångsstat.

Avlöningar, *förslagsanslag*..... kronor 41,000: —

dels ock minskat ordinarie förslagsanslaget till departementet, nu 288,280 kronor, med 3,080 kronor till 285,200 kronor.

II. LANTFÖRSVARET.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

2:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) har riksdagen, med godkännande av vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4

januari 1927 fogat förslag till stat för arméförvaltningen, att tillämpas under budgetåret 1927—1928, i riksstaten för samma budgetår upptagit ordinarie förslagsanslaget till arméförvaltningen med oförändrat belopp, 532,668 kronor.

3:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till upprätthållande av *arméförvaltningens verksamhet* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra anslag av 32,900 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5)

dels godkänna de vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stater för generalitetet, arméfördelningsstaber, militärbefäl och inspektioner, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapet i Boden, rullföringsbefälhavare med biträden, bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater, krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola, underofficersskolan m. m., truppförband av infanteriet, kavalleriet och artilleriet, överstelöjtnanter och majorer vid kavalleriregementena, artilleriets fabriker och tyganstalter, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid fortifikationen, ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid trängen, trängkårerna, intendenturkåren, garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt polispersonalen i Boden och å Karlsborg, att gälla under budgetåret 1927—1928 från den tidpunkt, Eders Kungl. Maj:t må äga att bestämma,

dels medgiva, att intill nyssnämnda tidpunkt nu gällande stater under avlöningsanslaget må äga tillämpning,

dels godkänna de i en vid återopade statsrådsprotokollet fogad »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.» under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl.» upptagna arvoden,

dels minska ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl., nu 32,150,000 kronor, med 5,250,000 kronor till 26,900,000 kronor,

dels ock medgiva, att under budgetåret 1927—1928 må, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande, beredas fyllnad till furirs av första klassen löneförmåner åt därav förtjänta, vid truppförbanden anställda beställningsmän med avlöning såsom furirer av andra klassen, vilka genomgått vederbörliga utbildningskurser och som eljest icke kunna komma i åtnjutande av sådan avlöning i följd därav, att endast beställningar av lägre grad av den kategori beställningsmän, de tillhöra, finnas i vederbörliga stater uppförda, allt under förutsättning att genom vakanser i manskapsbeställningarna å vederbörligt truppförbands stat inbesparas erforderliga medel för beredande av berörda avlöningsfyllnad.

De förslag till avlöningsstater, Eders Kungl. Maj:t nu framlagt, äro bragta i överensstämmelse med härordningsbeslutet, i den mån avvikelse därifrån icke föranletts av beslut utav 1926 års riksdag om jämkning i organisationen eller eljest påkallats av särskilda skäl.

I regel borde de nya staterna träda i kraft den 1 januari 1928. Det syntes emellertid departementschefen vara lämpligt, att, liksom beträffande staterna för innevarande budgetår, Eders Kungl. Maj:t måtte äga befogenhet att bestämma tidpunkten för de nya staternas ikraftträdande, och syntes intill denna tidpunkt de för närvarande gällande staterna fortfarande böra äga tillämpning. I likhet med vad beträffande anslagsberäkningen för innevarande budgetår varit förhållandet, hade särskilda medel under avlöningsanslaget beräknats för bestridande av den ökade kostnad, som föranledes av ifrågavarande förskjutning av tiden för de nya staternas ikraftträdande.

Av departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet framgår, att från ett flertal militära myndigheter framställningar inkommit angående *ändrad benämning å vissa av de truppförband, som äro avsedda att ingå i den nya försvarsorganisationen*. Sedan frågan varit föremål för utredning inom generalstaben, har chefen för generalstaben den 30 november 1926 avgivit utlåtande i ämnet. Då i några fall dylik namnändring syntes departementschefen böra komma till stånd, hade han ansett sig böra i sammanhang med truppförbandsstaterna upptaga frågan härom till behandling. På anförda skäl har departementschefen därvid uttalat sig för att benämningarna å de i den nya härorganisationen ingående truppförbanden borde bliva följande:

Infanteriet.

Svea livgarde,	Älvsborgs regemente,
Göta livgarde,	Hallands regemente,
Livregementets grenadjärer,	Bohusläns regemente,
Livgrenadjärregementet,	Norrbottnens regemente,
Upplands regemente,	Västerbottnens regemente,
Skaraborgs regemente,	Värmlands regemente,
Södermanlands regemente,	Jämtlands fältjägarregemente,
Kronobergs regemente,	Norra skånska infanteriregementet,
Jönköpings-Kalmar regemente,	Södra skånska infanteriregementet,
Dalregementet,	Västernorrlands regemente,
Hälsinge regemente,	Gotlands infanterikår.

Kavalleriet.

Livregementet till häst,	Skånska kavalleriregementet,
Livregementets husarer,	Norrlands dragonregemente.

Artilleriet.

Svea artilleriregemente,	Norrbottnens artillerikår,
Göta artilleriregemente,	Smålands artilleriregemente,
Vendes artilleriregemente,	Karlsborgs artilleriregemente,
Norrlands artilleriregemente,	Bodens artilleriregemente.
Gotlands artillerikår,	

Ingenjörtrupperna.

Svea ingenjörkår,	Fälttelegrafkåren,
Göta ingenjörkår,	Bodens ingenjörkår.

Trängtrupperna.

Svea trängkår,
Göta trängkår,

Norrlands trängkår,
Skånska trängkåren.

Intendenturtrupperna.

Första intendenturkompaniet,
Andra intendenturkompaniet,

Tredje intendenturkompaniet.

1926 års riksdag anförde i sin skrivelse nr 4, att det syntes riksdagen, att, i samband med en i utsikt ställd undersökning rörande *organiserandet av Svea livgarde och dess uppdelning i tvenne särskilda truppförband*, även frågan om permanent förläggning till Vaxholm av de såsom fästningsbesättning avsedda kompanierna ur Svea livgarde borde undersökas; och ansåg på grund härav riksdagen sig böra hos Eders Kungl. Maj:t begära närmare utredning av denna fråga.

Sådan utredning är nu verkställd, och departementschefen förordar, att ett infanteridetachment — organiserat på angivet sätt — ständigt förlägges till Vaxholm samt att Svea livgarde organiseras såsom normalregemente, under det att Göta livgarde bör omfatta det för Vaxholm avsedda detachmentet samt stridsvagnsbataljonen och garnisonskompaniet.

Eders Kungl. Maj:ts förslag i övrigt beträffande de *särskilda staterna* framgår närmare av statsrådsprotokollet sid. 12—20 och 35—42. I fråga om arméns sjuksköterskekår är dock särskilt att märka, att Eders Kungl. Maj:t har föreslagit en betydande utökning av personalen i förhållande till det antal eller 31, som beräknats bliva erforderligt enligt 1925 års beslut i förvarsfrågan.

Vid fastställandet av detta antal utgick man ifrån den beräkningsgrunden, att varje regemente eller kår borde tilldelas en sjuksköterska med undantag dock för de till Stockholm, Karlsborg och Boden förlagda truppförbanden, vilkas behov i detta hänseende förutsattes bliva tillgodosett genom garnisonssjukhusen å respektive orter. Departementschefen har nu ansett sig böra tillstyrka en ökning med tillhoppa 8 sköterskor, därav 3 sjuksköterskor för truppförbanden, 4 sjuksköterskor för garnisonssjukhusen, av vilka 2 äro avsedda för militärsjukhuset i Eksjö samt 1 för vartdera garnisonssjukhuset i Linköping och i Skövde, samt 1 sjuksköterska, avsedd att handhava skötseln av röntgeninstrumentarium vid Västernorrlands regementes sjukhus. Å staten borde alltså för nästkommande budgetår upptagas 39 sjuksköterskor. Av denna ökning följer, att den å staten upptagna, enligt härordningsbeslutet till 5,580 kronor beräknade anslagsposten för arvodestillägg åt de ordinarie sjuksköterskorna bör höjas till 7,020 kronor.

Medelsbehovet under avlöningsanslaget har av Eders Kungl. Maj:t beräknats på följande sätt:

	Summa kronor	
A. Avlöningsförmåner under de särskilda staterna	23,476,064	50
B. Kallortstillägg, förslagsvis	59,350	—
C. Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa truppförband	5,000	—
D. Felräkningspenningar, förslagsvis	17,700	—
E. Arvoden å 50 öre pr dag åt sergeanter, kommenderade såsom biträden hos regementsintendenten, förslagsvis	9,500	—
F. Hyresbidrag å 225 kronor åt förslagsvis 150 furirer	33,750	—
G. Anställningspenningar å 50 kronor åt förslagsvis 1,100 volontärer	55,000	—
H. Dagavlönning och dagavlönningstillägg åt indelt manskap, förslagsvis ..	137,000	—
I. Kostnader för musikelever	12,450	—
J. Gottgörelse för tjänstehästar, förslagsvis	148,000	—
K. Stipendier å 2,000 kronor för underlättande av officersrekryteringen i Boden	16,000	—
L. Ekiperingshjälp, förslagsvis	68,550	—
M. Vissa arvoden m. m.	727,121	—
N. Oförutsedda utgifter m. m.	30,000	—
Summa kronor	24,795,485	50
Tillkommer avlöning till det nu befintliga manskapet, i vad numerären överstiger den i förestående stater upptagna kadern, för den tid och i den utsträckning detta manskap beräknats komma att kvarstå i tjänst under senare halvåret 1927	776,360	—
Tillkommer beräknad avlöning för tiden 1 juli—31 december 1927 för det antal besatta officers- och underofficers- samt motsvarande beställningar vid armén, som finnas utöver det i förestående stater upptagna antalet beställningar	2,238,330	—
Tillkommer beräknade kostnader, för tiden 1 juli—31 december 1927 för nu utgående arvoden, vilka utslutits i den under rubrik »M. Vissa arvoden m. m.» intagna förteckningen	45,000	—
Tillhopa kronor	27,855,175	50
Avgår beräknad ersättning för tjänstebostäder	kronor 700,000:—	—
Avgår för beräknade vakanser i manskapsgraden	» 186,600:—	—
Avgår för beräknad ersättning från respektive landsting till vissa militära sjukhus	» 70,000:—	—
Återstå kronor	26,898,575	50

eller i avrundat tal **26,900,000** kronor.

I ovanstående anslagsberäkning ingår den beräknade kostnaden för ekiperingshjälp, varom riksdagen fattat beslut i samband med frågan om definitivt antagande av avlöningsreglemente för officerare m. fl.

Riksdagen har till en början velat uttala sig i den av Eders Kungl. Maj:t i anledning av framställning från 1926 års riksdag upptagna frågan om förläggning av den för Vaxholms fästning avsedda infanteribesättningen. Eders Kungl. Maj:ts förslag, som avser att uppdelas Svea livgarde på två regementen, varigenom Göta livgarde skulle bibehållas med förläggning av staben, garnisonskompaniet och stridsvagnsbataljonen i Stockholm och en för fästningstjänst avsedd bataljon i Vaxholm, anser riksdagen sig böra godkänna. Riksdagen, som icke nu kan bedöma, huru den i staterna upptagna personalen lämpligast bör fördelas å de båda livgardesregementena, har ansett sig böra bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att, därest så visar sig erforderligt,

vidtaga jämkningar i fördelningen av personalen å regementena i fråga. Beträffande den för garnisonstjänsten i Stockholm erforderliga personalen utgår riksdagen givetvis från att även ur Svea livgarde trupp för framtiden kommer att beordras för sådant ändamål samt att fästningsbataljonens förläggande till Vaxholm icke får föranleda krav på ökning av truppförbanden i Stockholm för garnisonstjänstens bestridande. Förslaget att den för stridsvagnsbataljonen vid Göta livgarde avsedda personalen endast skulle erhålla arvoden och alltså kvarstå med lön vid de truppförband, varifrån den kommenderats till tjänstgöring vid stridsvagnsbataljonen, finner sig riksdagen böra godkänna, men synes det riksdagen icke vara uteslutet, att, då vissa svårigheter kunna förväntas uppstå genom denna anordning, modifikationer i framtiden kunna bliva erforderliga.

Riksdagen övergår därefter att behandla de förslag, som beröra de *särskilda staterna för truppförbanden m. fl.*

Riksdagen har då först velat något närmare ingå på spørsmålet om den lämpligaste benämningen av truppförbanden. Det synes nämligen riksdagen, som om tvekan kan råda, huruvida Eders Kungl. Maj:ts förslag härutinnan i fråga om vissa truppförband kan anses vara de ur alla synpunkter lämpligaste. Detta gäller enligt riksdagens mening närmast namnen Jönköpings—Kalmar regemente, Livregementet till häst och Smålands artilleriregemente. Vad det först nämnda truppförbandet angår, torde vissa skäl tala för att det samma i likhet med flertalet övriga infanteritruppförband erhåller namn i överensstämmelse med inskrivningsområdet, vilket benämnes Norra Smålands inskrivningsområde. Vad beträffar namnet Livregementet till häst, synes det riksdagen, som om historiska skäl talade mot att ifrågasättas kavalleritruppförband erhåller denna benämning. Detta namn torde nämligen med lika rätt kunna tillkomma Livregementets husarer, vilket truppförband är del av det äldre livregementet. Riksdagen anser för sin del det kunna ifrågasättas, huruvida icke det regemente, som skall bildas genom sammanslagning av Livgardet till häst och Livregementets dragoner, borde benämnas Livregementets gardesdragoner. Vad slutligen Smålands artilleriregemente angår, synas förväxlingar kunna uppstå, därest, såsom av Eders Kungl. Maj:t föreslagits, arméns tunga artilleriregemente, det nuvarande Positionsartilleriregementet, nu erhåller namnet Smålands artilleriregemente. Däremot synes hinder icke möta för att, sedan någon tid gått och möjligheten till förväxlingar icke på samma sätt som nu förefinnes, giva arméns tunga artilleriregemente namnet Smålands artilleriregemente. Om riksdagen alltså hyser viss tvekan, huruvida Eders Kungl. Maj:ts förslag till namn å ovannämnda truppförband kunna anses vara de lämpligaste, har riksdagen dock icke ansett sig böra i detta hänseende vidtaga några ändringar i de framlagda staterna. Riksdagen har nämligen ansett, att ifrågasättande namnfrågor böra underkastas förnyat övervägande av Eders Kungl. Maj:t, och synes det därefter böra tillkomma Eders Kungl. Maj:t att meddela beslut i ämnet.

På grund av riksdagens beslut beträffande nytt definitivt avlöningsreglemente för officerare, underofficerare och civilmilitär personal erfordras viss

ändring i staterna ifråga om musikledarna vid ett flertal truppförband, i det att samtliga musikedirektörer skola placeras i andra lönegraden för officerare (O 2). Riksdagen har emellertid icke i anledning härav ansett det vara av behovet påkallat att vid denna skrivelse foga de ändrade staterna utan vill bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i staterna, som sålunda erfordras.

Beträffande staten för artilleristaben, som redan bragts i överensstämmelse med härordningsbeslutet, är att märka, att den upptager bland annat 3 löjtnantsbeställningar. Generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet hade, enligt vad som framgår av statsrådsprotokollet (sid. 14), anfört, att ifrågavarande löjtnanter under vissa förhållanden kunde komma i sådan befördrings-tur, att de skulle kunna bli förbigångna av kamrater inom vapnet, något som med hänsyn till officerarnas vid artilleristaben högre kvalifikationer icke vore lämpligt. Till förebyggande av ett sådant förhållande bleve generalfälttygmästaren nödsakad antingen att föreslå nämnda officerare till uttransport till truppförband eller att föreslå uttransport av kaptener ur artilleristaben för att bereda plats till befördran för löjtnanterna. För bibehållande av kontinuiteten i tjänstgöringen inom artilleriinspektionen och artilleridepartementet skulle dylika ombyten emellertid bli synnerligen ofördelaktiga, varjämte en sådan anordning på grund av därmed förenade flyttning-kostnader även skulle ställa sig oekonomisk för staten. Generalfälttygmästaren ansåge sig därför böra föreslå, att ifrågavarande 3 löjtnantsbeställningar utbyttes mot 3 beställningar för kaptener eller löjtnanter. Med hänsyn till vad generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet anfört, har departementschefen tillstyrkt den jämkningen beträffande förevarande stat, att i stället för nämnda 3 löjtnantsbeställningar upptagas 3 beställningar för kaptener eller löjtnanter. Riksdagen har icke velat motsätta sig den sålunda föreslagna anordningen, men förutsätter, att å ifrågavarande beställningar endast i undantagsfall placeras kaptener och att vid inträffande vakans utjämning sker genom anställandet av löjtnanter.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av antalet vid armén fast anställda sjuksköterskor, varav en avses för tjänstgöring såsom röntgen-sköterska vid Västernorrlands regementes sjukhus, anser sig riksdagen böra godkänna.

I övrigt hava de av Eders Kungl. Maj:t framlagda statförslagen icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Vad beräkningen av *medelsbehovet* under detta anslag beträffar, torde visserligen någon mindre jämkning kunna anses påkallad av riksdagens beslut rörande musikedirektörernas ställning i lönehänseende, men med hänsyn till anslagets storlek har riksdagen ej funnit skäl vidtaga någon sådan. Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den av departementschefen verkställda anslagsberäkningen, har alltså ansett sig böra upptaga arméns avlöningsanslag med det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 26,900,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels godkänt de vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stater för generalitetet, arméfördelningsstaber, militärbefäl och inspektioner, generalstaben, artilleristaben, kommandantskapet i Boden, rullföringsbefälhavare med biträden, bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt fältläkarstipendiater, krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola, underofficersskolan m. m., truppförband av infanteriet, kavalleriet och artilleriet, överstelöjtnanter och majorer vid kavalleriregementena, artilleriets fabriker och tyganstalter, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid fortifikationen, ingenjörkårerna och fälttelegrafkåren, officerare och underofficerare med vederlikar m. fl. vid trängen, trängkåren, intendenturkåren, garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt polispersonalen i Boden och å Karlsborg, att gälla under budgetåret 1927—1928 från den tidpunkt, Eders Kungl. Maj:t må äga att bestämma, dock att Eders Kungl. Maj:t i förenämnda stater må göra de jämkningar, som betingas av riksdagens beslut om avlöningen till musikdirektörer vid vissa truppförband;

dels medgivit, att intill nyssnämnda tidpunkt nu gällande stater under avlöningsanslaget må äga tillämpning;

dels godkänt de i en vid förenämnda statsrådsprotokoll fogad »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.» under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, lantförsvaret, m. fl.» upptagna arvoden;

dels minskat ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl., nu 32,150,000 kronor, med 5,250,000 kronor till 26,900,000 kronor;

dels ock medgivit, att under budgetåret 1927—1928 må, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande, beredas fyllnad till furirs av första klassen löneförmåner åt därav förtjänta, vid truppförbanden anställda beställningsmän med avlöning såsom furirer av andra klassen, vilka genomgått vederbörliga utbildningskurser och som eljest icke kunna komma i åtnjutande av sådan avlöning i följd därav, att endast beställningar av lägre grad av den kategori beställningsmän, de tillhöra, finnas i vederbörliga stater uppförda, allt under förutsättning att genom vakanser i manskapsbeställningarna å vederbörligt truppförbands stat inbesparas erforderliga medel för beredande av berörda avlöningsfyllnad.

5:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal å övergångsstat vid armén, nu 2,300,000 kronor, med 3,200,000 kronor till 5,500,000 kronor.

6:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) har riksdagen till bestridande av kostnaderna för *avskedsersättning åt övertaligt underbefäl vid armén m. fl.* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 1,740,000 kronor.

7:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8) har riksdagen för tilldelande av *mötesbidrag* åt vissa officerare och underofficerare jämte vederlikar för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 12,000 kronor.

8:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till rekryteringskostnader, nu 280,000 kronor, med 12,000 kronor till 268,000 kronor.

9:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10) har riksdagen dels godkänt de vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat, att gälla för budgetåret 1927—1928,

dels medgivit, att personal, som med rätt till pension under budgetåret 1927—1928 avgår från arméns reservstater, må under sin återstående livstid uppbära pension av statsmedel med de i kungörelse den 18 juni 1925 (nr 289) angivna belopp,

dels ock i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagit ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater med oförändrat belopp, 762,000 kronor.

10:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11) rörande anslaget till arméns personal över stat kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

11:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12) att minska ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 410,000 kronor, med 35,000 kronor till 375,000 kronor.

Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar är i riksstaten för budgetåret 1926—1927 uppfört med 410,000 kronor. I kostnadsberäkningarna för 1925 års härordning har anslaget upptagits med 310,000 kronor.

Med hänsyn till omfattningen av de utgifter, som under tiden för övergången till den nya försvarsorganisationen måste gäldas från förevarande anslag, har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om en nedsättning av anslaget med endast 35,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 410,000 kronor, med 35,000 kronor till 375,000 kronor.

12:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 14 och som förutsätter, att såväl Eders Kungl. Maj:t som vederbörande myndigheter tillse, att de i anledning av den nya härordningens genomförande erforderliga personalförflyttningarna ske på sådant sätt, att icke onödiga kostnader uppkomma, får anmäla, att riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning, nu 230,000 kronor, med 30,000 kronor till 200,000 kronor.

13:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15) har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagit ordinarie reservationsanslaget till resestipendier med 15,000 kronor.

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

14:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) har riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 3,258,000 kronor, med 86,000 kronor till 3,172,000 kronor.

15:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18) rörande ordinarie förslagsanslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19) att öka ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser, nu 808,000 kronor, med 99,000 kronor till 907,000 kronor.

Medelsbehovet för undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser har för innevarande budgetår beräknats till sammanlagt 860,278 kronor. För täckande av detta behov har å det ordinarie undervisningsanslaget upptagits ett belopp av 808,000 kronor, under det att återstoden ansetts kunna tagas i anspråk av å anslaget förefintliga reservationer.

Anslaget är uppdelat i följande titlar:

Tit. I. Undervisningsmateriel.

Tit. II. De fasta undervisningsverken m. m.

Tit. III. Särskilda skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov.

Titel I har med utgångspunkt från samma beräkningsgrund, som vunnit tillämpning för innevarande budgetår, eller 0.009 kr. för man och tjänstgöringsdag, av Eders Kungl. Maj:t nu upptagits med ett belopp av (8,675,000 × 0.009) 78,075 kronor.

Under titel II hava beräknats följande utgiftsposter:

Krigshögskolan	kronor	37,600: —
Artilleri- och ingenjörhögskolan	»	52,360: —
Ridskolan	»	28,000: —
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	»	43,700: —
Artilleriskjutskolan	»	33,775: —
Krigsskolan	»	119,600: —
Militärförvaltningskursen	»	13,000: —
Underofficersskolan och förberedande underofficersskolan	»	35,000: —
Arméns läkares och veterinärers m. fl:s utbildning	»	58,590: —
Muséer m. m.	»	5,470: —
Ökade telefonabonnemangskostnader	»	650: —

Tillhopa kronor 427,745: —

Vid jämförelse med kostnaderna för innevarande budgetår är emellertid att märka, att kostnaderna för bränsle, lyse, städning m. m. vid arméns

undervisningsverk av Eders Kungl. Maj:t föreslagits skola överflyttas till bränsleanslaget. Ifrågavarande kostnader hava för budgetåret 1927—1928 beräknats utgöra 55,732 kronor.

Den betydande kostnadsökningen under denna titel, vilken för budgetåret 1926—1927 upptagits med 370,746 kronor, är i huvudsak beroende av införandet av kostnadsfri undervisning vid krigsskolan.

Under titel III har ansetts erforderligt ett belopp av 400,799 kronor, varav 20,000 kronor för anordnande av en radiokurs.

Sammanlagt har Eders Kungl. Maj:t å undervisningsanslaget äskat ett till 907,000 kronor avrundat belopp.

Riksdagen har ansett sig böra i samband med förevarande anslag till behandling upptaga § 6 i den av riksdagens år 1926 församlade revisorer afgivna berättelsen rörande verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926.

I förenämnda paragraf hava revisorerna anfört följande:

»Enligt räkenskaperna för artilleri- och ingenjörhögskolan har till högskolans förfogande för budgetåret 1925—1926 stått följande belopp:

	Anvisning Kronor	Reservation den 1/7 1925 Kronor	Uppbörd Kronor	Summa Kronor
Undervisning och praktiska övningar	30,590: —	40,912: 13	1,542: 55	73,044: 68
Studiestipendier	3,000: —	350: —	—	3,350: —
Skrivmaterialier, expenser m. m.	8,550: —	2,524: 13	119: 25	11,193: 38
Hästlega	1,600: —	3,224: 15	14: —	4,838: 15
	43,740: —	47,010: 41	1,675: 80	92,426: 21

Utgifterna för samma budgetår hava för ifrågavarande ändamål uppgått till i nedanstående tabell angivna belopp:

	Utgifter Kronor	Reservation den 30/6 1926 Kronor	Summa Kronor
Undervisning och praktiska övningar	22,567: 34	50,477: 34	73,044: 68
Studiestipendier	2,875: —	475: —	3,350: —
Skrivmaterialier, expenser m. m.	4,074: 58	7,118: 80	11,193: 38
Hästlega	389: 90	4,448: 25	4,838: 15
	29,906: 82	62,519: 39	92,426: 21

Av de lämnade sammanställningarna framgår, att reservationerna å samtliga ovan nämnda anslag till högskolan ökats samt att de vid slutet av budgetåret 1925—1926 sammanlagt uppgingo till 62,519 kronor 39 öre mot 47,010 kronor 41 öre vid samma budgetårs början.

Det vill synas revisorerna, som om reservationer till ett belopp, överstigande dubbla summan av de årliga utgifterna till högskolan för ovan rörda ändamål, icke kunna vara erforderliga för verksamheten vid högskolan i framtiden. Revisorerna vilja därför ifrågasätta, huruvida icke större delen av de reservationer å anslagen till högskolan, som den 30 juni 1926 redo-

visats, kunna tagas i anspråk för statsregleringsändamål. Tillika vilja revisorerna framhålla önskvärdheten av att en undersökning verkställes, om icke en ändring av grunderna för beräkningen av högskolans undervisningsanslag bör vidtagas för vinnande av större överensstämmelse mellan beräknade och verkliga erforderliga utgifter.»

Förklaringar hava avgivits av chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, inspektören för militärläroverken m. m. (Se revisorernas berättelse del III sid. 6—9 och 12) samt arméförvaltningens civila departement, som anfört följande:

»Beträffande den i § 6 framställda anmärkningen, att å vissa till chefens för artilleri- och ingenjörhögskolan förfogande ställda anslag uppstått avsevärda besparingar, vilka av revisorerna ifrågasatts kunna till större delen tagas i anspråk för statsregleringsändamål, får departementet till en början med avseende på den påvisade reservationen å *högskolans andel av undervisningsanslaget* i underdånighet framhålla, att det i fråga om de olika skolornas jämförelsevis små andelar av nämnda reservationsanslag alltid av departementet ur självhushållningssynpunkt ansetts gagneligt, om under vissa år besparingar kunnat bildas, med vilka det under andra år blivit möjligt att täcka sådana utgifter av olika slag, vilka icke kunnat förutses vid uppgörandet av anslagsberäkningen för varje budgetår.

Givetvis böra dess besparingar icke få växa sig allt för stora, utan — då så visat sig kunna utan olägenhet ske — tagas i anspråk för fyllande av en del av de utav vederbörande skolchef anmälda medelsbehoven, då förslag avgives om anslagsberäkningen för ett kommande budgetår. Detta har också av departementet i åtskilliga fall, även beträffande artilleri- och ingenjörhögskolans anslagsandel, tillämpats. Sedan budgetåret numera omlagts från kalenderår till tiden mellan 1 juli det ena året och den 30 juni det därpå följande året, har emellertid uppstått stor svårighet för departementet att vid anmälan av lantförsvarets medelsbehov för nästa budgetår, vilken anmälan skall insändas senast den 31 augusti, vinna tillräcklig kännedom om den verkligt disponibla behållningen å varje skolas anslagsandel. Såsom framgår av chefens för artilleri- och ingenjörhögskolan förut berörda förklaring i förevarande ärende punkt 2 (sid. 6 och 7) kvarstodo vid utgången av budgetåret 1925—1926 vissa ännu icke bestridda kostnader för ett sammanlagt belopp av 13,266 kronor 53 öre avseende övningskostnader under tiden juli till och med september 1926 för åren 1924—1926 års allmänna och högre kurser. Liknande utgiftsrester vid ett budgetårs utgång, vilka omöjligen under loppet av augusti månad kunna av departementet till sin storlek bestämmas, måste alltid befaras minska den bokförda behållningen, varför departementet ansett sig böra med stor varsamhet föreslå anlitande av en sådan behållning för fyllande av medelsbehov under nästkommande budgetår.

Sedan genom chefens för artilleri- och ingenjörhögskolan förklaring i förevarande ärende framkommit, att såsom nettobehållning till innevarande budgetår kvarstår ett belopp å 36,410 kronor 81 öre, anser sig emellertid departementet böra hemställa om en sådan jämkning av högskolans i arméförvaltningens underdåniga skrivelse den 31 augusti 1926 anmälda medelsbehov för budgetåret 1927—1928, att de av arméförvaltningen i nämnda skrivelse till nyanvisning tillstyrkta beloppen, 2,070 kronor för anskaffning av viss laboratoriemateriel och 2,000 kronor för komplettering av biblioteket, i stället torde böra utgå av ifrågavarande reservationsmedel. Av den därefter återstående nettobehållningen, (36,410: 81—4,070), 32,340 kronor 81 öre, torde

ytterligare förslagsvis 10,000 kronor kunna utan större olägenhet för högskolan tagas i anspråk för fyllande av dess medelsbehov under budgetåret 1927—1928. Gent emot skolchefens i förklaringen (sid. 9) gjorda uttalande, att den nu befintliga nettobehållningen vore erforderlig för kostnader, som stodo i samband med högskolans flyttning m. m., må nämligen erinras, att utöver de av riksdagen anvisade medel Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 10 december 1926 för flyttningen och därmed sammanhängande kostnader anvisat ytterligare 24,700 kronor från anslaget till extra utgifter. Efter ovan föreslagna beskrifningar av nettobehållningen skulle i allt fall därav kvarstå ett belopp av omkring 22,000 kronor.

Den av statsrevisorerna framhållna önskvärdheten av ändrade beräkningsgrunder för högskolans undervisningsanslag har, såsom skolchefen (å sid. 9) framhållit, redan uppmärksamrats i högskolans medelsäskanden för nästkommande budgetår, i vilka använts en på flera års bokföringssiffror grundad å-prisberäkning per elev, innefattande kostnaderna såväl för hans sommar- och vinterfältövningar samt artilleriövningar, som för hans expensartiklar av olika slag ävensom resor. Denna nya beräkningsgrund, vilken arméförvaltningen i sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1926 ansett sig böra godkänna, torde böra provas åtminstone några år framåt.

Beträffande de av statsrevisorerna omnämnda reservationerna å anslagen till *studiestipendier* och till *skrivmaterialier, expenser m. m.*, vilken sist nämnda behållning jämlikt nådigt brev den 30 september 1926 till fullo tagits i anspråk för uppvärmning m. m. av arméns underofficersskolors lokaler i stora tyghuset, torde vid vad av skolchefen förklarats få bero.»

Riksdagen har icke funnit anledning till annan erinran mot den framlagda anslagsberäkningen än att, med anledning av vad revisorerna och arméförvaltningens civila departement anfört rörande storleken av reservationerna å den till artilleri- och ingenjörhögskolans förfogande ställda delen av undervisningsanslaget, en sänkning av det nu för högskolan beräknade medelsbehovet bör kunna äga rum. Enligt riksdagens mening böra 20,000 kronor av de för högskolan under budgetåret 1927—1928 avsedda medlen kunna bestridas av förefintliga reservationer, på grund varav det belopp, som under detta anslag behöver upptagas för högskolans vidkommande, kan sänkas till 32,360 kronor. Anslaget i dess helhet kan härigenom reduceras från 907,000 kronor till 887,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser, nu 808,000 kronor, med 79,000 kronor till 887,000 kronor.

17:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20) har riksdagen dels för anordnande av *vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 54,250 kronor;

dels ock medgivit, att för nyss angivna ändamål jämväl må tagas i anspråk ett belopp av 15,000 kronor av förefintlig behållning å de för dylika utbildningskurser tidigare anvisade medel.

18:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till *studiestipendier*, nu 25,000 kronor, med 2,000 kronor till 27,000 kronor.

19:o) Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 22, får anmäla, att riksdagen

dels i riksstaten uppfört ett ordinarie anslag, benämnt »Befrämjande av den andliga vården vid armén, reservationsanslag»,

dels ock under detta anslag anvisat ett belopp av 50,000 kronor.

20:o) Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24), får anmäla, att riksdagen

dels från och med budgetåret 1927—1928 i riksstaten uppfört ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. under benämning »Skrivmaterialier, expenser m. m.»,

dels ock under detta anslag anvisat ett belopp av 355,500 kronor.

21:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden, nu 330,000 kronor, med 30,000 kronor till 300,000 kronor.

22:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26) har riksdagen dels i riksstaten uppfört ett ordinarie anslag, benämnt »Vissa arbeten å mobiliseringsverket, reservationsanslag»,

dels ock under detta anslag anvisat ett belopp av 30,000 kronor.

23:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27) har riksdagen för underhåll av *generalstabens översiktskarta över Sverige* i skalan 1 : 400,000 för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 7,400 kronor.

D. Förplägnad, intendenturmateriel, reparationer, övningar m. m.

24:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28) att öka ordinarie förslagsanslaget till mathållning, nu 8,575,000 kronor, med 274,000 kronor till 8,849,000 kronor.

För budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926 beräknades medelsbehovet under ordinarie förslagsanslaget till mathållning efter en dagskostnad av 80 öre för varje man. Denna beräkningsgrund visade sig emellertid vara för låg, varför densamma vid uppgörandet av anslagsberäkningen för budgetåret 1926—1927 höjdes till 90 öre för man och dag. Anslaget har för sistnämnda budgetår upptagits med 8,575,000 kronor.

I sin den 15 december 1925 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för budgetåret 1924—1925 hava riksdagens revisorer anmärkt, att anslaget till arméns mathållning under de senaste räkenskapsåren avsevärt överskridits. Den brist, som uppstått under budgetåret 1924—1925, eller 3,031,891 kronor 4 öre, hade uppgått till omkring 30 procent av det för året anvisade anslagsbeloppet. Revisorerna hade på grund härav ansett sig böra underkasta beräkningarna av anslaget en närmare granskning, därvid först beaktats, att vid beräkningen av anslaget i fråga hänsyn icke tagits till de avsevärda årliga kostnaderna för proviant utom förläggningssorten ävensom till utspisningskostnaderna under vissa övningar och till utgifterna för sjukföda. Vidare hade uppmärksamats, att avsevärda utgifter, som belastat

anslaget och bestritts av arméförvaltningens intendentsdepartement, icke ingått i beräkningarna. Dessa jämte ytterligare några i berättelsen omnämnda förhållanden hade haft till följd, att portionskostnaden för man och tjänstgöringsdag i verkligheten uppgått till betydligt högre belopp än som legat till grund för anslagets beräkning. Det låge enligt revisorernas mening stor vikt uppå att vid riksstatsanslagens beräkning ernå största möjliga tillförlitlighet. Revisorerna ville därför framhålla angelägenheten av, att grunderna för mathållningsanslagets uppskattande underkastades en fullständig omarbetning för ernående av bättre överensstämmelse mellan beräknade och verkliga kostnader.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1927—1928 har arméförvaltningen i ämnet anfört bland annat följande.

Frågan om grunderna för mathållningsanslagets beräkning hade av intendentsdepartementet gjorts till föremål för en ingående utredning med därtill hörande statistisk undersökning, för vilken de för de tre senaste budgetåren till departementet avgivna redovisningshandlingar tjänat som underlag. Resultaten av denna utredning hade sammanförts å en vid skrivelsen fogad tablå, av vilken framginge,

att verkliga kostnaden för proviant å förläggningssorten under budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926 varit 82,65, 85,90 och 88,88 öre per man och tjänstgöringsdag,

att verkliga totala kostnaden per man och tjänstgöringsdag under samma år uppgått till 98,08, 111,40 och 109,90 öre emot beräknade 80 öre,

att medeltalet för de tre budgetåren varit för proviant å förläggningssorten 85,81 öre och för totala kostnaden 106,46 öre, samt

att alltså vid beräkningen av arméns mathållningsanslag till den beräknade kostnaden för proviant å förläggningssorten borde läggas ett belopp av (106,46 — 85,81 =) i runt tal 20,5 öre för bestridande av sådana årligen återkommande kostnader, varom riksdagens revisorer i sin berättelse uttalat sig, nämligen för proviant utom förläggningssorten och under vissa övningar, för sjukföda, för de centrala magasinens drift m. fl. ändamål ävensom för av intendentsdepartementet direkt bestridda utgifter.

Vad nu kostnaden för proviant å förläggningssorten eller med andra ord normalportionspriset beträffade, syntes detta numera vara på väg att vinna stabilitet. Under det att detsamma under de trenne sistförflutna budgetåren, såsom nyss påvisats, uppgått till i medeltal 85,81 öre, hade det, enligt inom departementet sammanställda rapporter, den 1 januari 1926 utgjort 84,54 öre och den 1 juli 1926 84,42 öre. Att med bestämdhet beräkna dess storlek för exempelvis första halvåret 1928 torde vid nuvarande tidpunkt icke vara möjligt, men anledning funnes att med stöd av nyssnämnda siffror antaga, att normalpriset i fråga skulle under budgetåret hålla sig vid omkring 84,5 öre, vilket pris arméförvaltningen alltså ansåge sig böra föreslå.

Den totala portionskostnaden för armén syntes följaktligen böra för budgetåret 1927—1928 beräknas till (84,5 + 20,5 =) 105 öre för man och tjänstgöringsdag.

Departementschefen har framhållit, att den i ärendet verkställda utredningen syntes ådagalägga, att mathållningsanslaget, därest anslagsbeloppet skulle motsvara de verkliga utgifterna, måste beräknas efter en avsevärt högre dagskostnad än den av 90 öre per man, som lagts till grund för anslagsberäkningen för innevarande budgetår. Arméförvaltningen hade ansett

sig böra räkna med ett belopp av 1 krona 5 öre för man och dag. I beaktande av att livsmedelsprisen alltjämt visade en något sjunkande tendens, borde man emellertid kunna stanna vid ett belopp av 1 krona 2 öre för man och dag. Då antalet manskapstjänstgöringsdagar för ifrågavarande budgetår uppskattats till 8,675,000, skulle alltså medelsbehovet för manskapets utspisning utgöra ($8,675,000 \times 1,02 =$) i avrundat tal 8,849,000 kronor.

Riksdagen vill till en början erinra om vad de s. k. riksstatssakkunniga (sakkunniga rörande omläggning av anslagen å fjärde huvudtiteln) anfört i fråga om de kostnader, som ansetts böra belasta arméns mathållningsanslag (jämför statsverkspropositionen år 1919, sid. 344). Enligt nämnda sakkunnigas av riksdagen sedermera godkända förslag borde anslaget endast avse inköp av proviantartiklar, deras transport till konsumtionsorten, kostnaderna för magasinering, annonsering om leverans av livsförnödenheter samt avlöning till civila biträden vid förrådsinventeringar och till civila arbetare vid kronobagerier, vilka samtliga utgifter ansåges hänförliga till proviantens anskaffningskostnader. Vidare skulle från anslaget gäldas utgifter för inköp av tillagade portioner, då sådana icke kunde genom arméns förvaltningsorgan iordningställas, samt författningsenligt utgående portionsersättning. I detta sammanhang vill riksdagen erinra om att på grund av särskilt medgivande av riksdagen anslaget jämväl må tagas i anspråk för magasinering och uppläggandet av vissa förråd.

Av den utredning, som arméförvaltningens intendentsdepartement verkställt rörande de kostnader, som numera bestridas av ifrågavarande anslag, samt av de uppgifter riksdagens vederbörande utskott därutöver inhämtat, synes emellertid framgå, att även andra utgifter än sådana, som enligt riksstatssakkunnigas förslag skola utgå från mathållningsanslaget, påförts detta anslag. I sådant avseende vill riksdagen framhålla, att arméförvaltningens intendentsdepartement senast offentliggjorda statistik rörande utgifterna å anslaget utvisar, att i vissa fall härifrån utgå avlöningar till även annan personal än den, som upptagits i ovannämnda förslag. Därjämte har anslaget i viss utsträckning disponerats för materielanskaffning samt underhåll av materiel — kostnader som rätteligen böra bestridas av intendenturanslaget eller av särskilt anvisade medel. För framtiden synas utgifter av berörda art icke böra belasta mathållningsanslaget.

Av arméförvaltningens utredning i ärendet framgår vidare, att portionspriset vid truppförbanden under de senaste åren undergått en betydande stegring. Sålunda har verkliga kostnaden per man och tjänstgöringsdag för proviant å förläggningssorten uppgått till, under budgetåret 1923—1924, 82.65 öre, under budgetåret 1924—1925, 85.90 öre och under budgetåret 1925—1926 88.88 öre. Då livsmedelspriserna utvisa en fortlöpande sänkning från och med år 1923, har det synts riksdagen anmärkningsvärt, att proviantkostnaderna å förläggningssorterna på detta sätt stegrats. Det förefaller riksdagen, som om en undersökning vore påkallad för utrönande av orsakerna till detta förhållande samt vilka åtgärder eventuellt böra vidtagas för att hålla ifrågavarande pris vid eu nivå, som motsvaras av de allmänna livs-

medelspriserna. Riksdagen anser sig därför böra framhålla önskvärdheten av att en dylik undersökning genom Eders Kungl. Maj:ts försorg verkställas. I samband med frågan om portionspriset har riksdagen ansett sig böra något närmare beröra spörsmålet om det nu tillämpade utspisningssättet vid arméns truppförband. Riksdagen vill då erinra om att vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm införts ett system med s. k. fri skaffning, innebärande att varje man under den för måltiden anslagna tiden äger, när han så önskar, uttaga sin portion. Enligt riksdagens mening måste detta system anses vara ägnat att för de värnpliktiga och det fast anställda manskapet medföra större trevnad än det nu tillämpade utspisningssystemet vid armén. Då det icke lär vara uteslutet, att förstnämnda system, även om detsamma föranleder viss engångskostnad för vidtagande av erforderliga anordningar i truppförbandens matsalar, i tillämpningen även kan föra med sig större sparsamhet med provianten, synes det riksdagen angeläget, att utredning verkställas av arméförvaltningen beträffande möjligheten att även vid armén införa ett likartat utspisningssystem.

Beträffande beräkningen av arméns mathållningsanslag för budgetåret 1927—1928 har riksdagen uppmärksammat, att arméförvaltningen grundat sin beräkning av portionspriset på följande medeltalsberäkning för budgetåren 1923—1924, 1924—1925 och 1925—1926:

	öre
Proviant å förläggningssorten	85.81
Proviant utom förläggningssorten	4.48
Sjukföda	1.59
Proviant till samvetsömma värnpliktiga	0.39
Proviant under fälttjänstövningar	3.23
Sjuksköterskor, måltidsstationer, övningar m. m.	4.64
Portionsförstärkning	0.28
Magasinering, annonser m. m. vid truppförbanden	2.83
Centrala magasinerna	2.71
Diverse utgifter	0.50
	Summa 106.46

Arméförvaltningen har funnit, att portionspriset icke behövde bestämmas till högre belopp än 105 öre per man och dag, vilken beräkning emellertid av departementschefen, på grund av att livsmedelsprisen alltjämt visade en sjunkande tendens, ansetts kunna sänkas till 102 öre för man och dag. Med hänsyn till det betydande överskridande å detta anslag, som under en lång följd av år ägt rum och som för budgetåret 1925—1926 uppgick till 2,142,185 kronor 22 öre eller mera än 20 % av anslagsbeloppet — oaktat verkliga antalet tjänstgöringsdagar för detta budgetår med 1,250,000 understeg det vid anslagets fastställande beräknade antalet, — har riksdagen icke ansett sig böra vidtaga någon sänkning av det nu av departementschefen beräknade portionspriset för man och dag.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till mathållning, nu 8,575,000 kronor, med 274,000 kronor till 8,849,000 kronor.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29) att minska ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning, nu 5,100,000 kronor, med 90,000 kronor till 5,010,000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den av Eders Kungl. Maj:t framlagda anslagsberäkningen, får anmäla, att riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till munderingsutrustning, nu 5,100,000 kronor, med 90,000 kronor till 5,010,000 kronor.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30) att minska ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m., nu 1,655,000 kronor, med 183,000 kronor till 1,472,000 kronor.

Riksdagen, som förutsätter, att i allmänhet någon nyanskaffning av kasern- och förplägnadsutredning icke äger rum, utan att, därest så lämpligen låter sig göra, behovet härav tillgodoses genom överflyttning av dylik materiel mellan olika truppförband, får anmäla, att riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m., nu 1,655,000 kronor, med 183,000 kronor till 1,472,000 kronor.

27:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31) har riksdagen dels från och med budgetåret 1927—1928 i riksstaten uppfört ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppförbanden under benämning »Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt», dels ock under detta anslag anvisat 3,750,000 kronor.

28:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32) att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga ordinarie reservationsanslaget till remontering med 250,000 kronor.

Medelsbehovet under ordinarie reservationsanslaget till remontering har för innevarande budgetår beräknats uppgå till 430,375 kronor.

Med hänsyn till storleken av å anslaget förefintliga reservationer har emellertid någon medelsanvisning icke ansetts erforderlig. Anslaget har därför i riksstaten för innevarande budgetår upptagits utan angivet belopp.

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser, att under budgetåret 1927—1928 skola anskaffas 410 remonter, varav 28 skulle inköpas såsom 4-åriga och avses för stabsgruppen vid infanteriet och de högre staberna. För inridningen av sistnämnda hästar skulle vid Herrevadskloster försöksvis organiseras en remontdressyranstalt.

En till övergångsstat tvångsvis överförd underofficer jämte erforderlig manskapspersonal ur kavalleriet och erforderligt antal värnpliktiga ur ersättningsreserven skulle inbeordras för tjänstgöring vid dressyranstalten.

Följande kostnader för anstalten hava av inspektören för kavalleriet beräknats:

för anställande av en kokerska	kronor 1,000:—
» det ökade arbete, som komme att påvila depåchefen, arvode åt denne med	» 2,000:—
» arvode åt underofficeren	» 1,000:—
» personalens inställelse, veterinärvård, underhåll av häst- utredningspersedlar, expenser m. m.	» 1,000:—
	<hr/>
	tillhopa kronor 5,000:—

Sist berörda kostnader skulle bestridas av arméns avlöningsanslag.

Remonteringsanslaget har i övrigt av departementschefen beräknats enligt sedvanliga grunder, och medelsbehovet har för budgetåret 1927—1928 uppskattats till 440,000 kronor, varav dock 190,000 kronor ansetts kunna bestridas av å anslaget förefintliga reservationer. Endast ett belopp av 250,000 kronor har därför av Eders Kungl. Maj:t nu äskats.

Vad först beträffar frågan om inrättandet av en remontdressyranstalt vid Herrevadskloster, har riksdagen icke funnit anledning till erinran häremot. Dock vill det synas riksdagen, som om åtskilliga skäl av praktisk art talade för att de för dressyr vid anstalten avsedda remonterna i likhet med övriga remonter inköpas såsom 3-åriga och icke såsom 4-åriga, vilket av kavalleriinspektören föreslagits. Den kostnadsbesparing, som skulle kunna uppstå enligt kavalleriinspektörens förslag, lär nämligen i icke ringa mån uppvägas av att priserna å remonterna torde bli högre, därest desamma inköpas såsom 4-åriga. Riksdagen har därför ansett sig böra utgå från att de för anstalten avsedda 28 remonterna inköpas såsom 3-åriga och alltså i allmänhet under ett år längre tid än som av Eders Kungl. Maj:t föreslagits vistas å depå eller vid dressyranstalten. Någon kostnadsökning för budgetåret 1927—1928 kommer härigenom icke att uppstå. Vad angår anstaltens organisation, har riksdagen icke ansett sig böra göra annan erinran mot det härtinnan av kavalleriinspektören framställda förslaget, än att arvudet till depåchefen vid Herrevadskloster på grund av det ökade arbete, som kommer att påvila honom genom dressyranstaltens upprättande, i varje fall ej bör utgå med högre belopp än 1,000 kronor.

Vidkommande därefter frågan om det antal remonter, som under budgetåret 1927—1928 böra inköpas, synes det riksdagen, som om man för ifrågasvarande budgetår bör kunna, i likhet med vad som ägt rum under innevarande budgetår, begränsa detta antal till 400. Detta synes nämligen låta sig göra med hänsyn till den stora utträngning av hästar, som under den närmaste tiden kommer att äga rum vid kavalleriet. Ett något större antal lämpliga stambästar synes i stället böra bibehållas. Riksdagen har, med utgångspunkt från vad sålunda anförts, beräknat monteringsanslaget på följande sätt:

Utgifter:

<i>Inköp av remonter.</i>	
400 remonter à 1,100 kronor	kronor 440,000:—
<i>Transport-, rese- och diverse kostnader.</i>	
400 remonter à 187 kronor 50 öre	» 75,000:—
<i>Omkostnader vid depåerna</i>	» 15,600:—
<i>Å depå störtade remonter.</i>	
10 remonter à 1,287:50 kr.	» 12,875:—
	kronor 543,475:—
<i>Inkomster:</i>	
Ersättning för utträngade stambästar	kronor 100,000:—
Ersättning för 10 till tjänstehästar uttagna stambästar ...	» 16,000:—
	kronor 116,000:—
Återstod	» 427,475:—

Medelsbehovet synes alltså böra upptagas till omkring 427,500 kronor, varav dock i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag 190,000 kronor böra utgå av reservationerna å anslaget. Anslaget kan med hänsyn härtill ned sättas till 237,500 kronor.

I övrigt har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot vad som av departementschefen föreslagits.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagit ordinarie reservationsanslaget till reparationer med 237,500 kronor.

29:o) Under hänvisning till vad som under närmast föregående punkt anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen till bestridande av kostnader för *inlösen av tjänstehästar, tillhörande personal å övergångsstat*, för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

30:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34) att minska ordinarie förslagsanslaget till furagering, nu 4,466,000 kronor, med 431,000 kronor till 4,035,000 kronor.

Då anslagsberäkningen icke givit riksdagen anledning till erinran och då densamma icke i nämnvärd utsträckning kan påverkas av den under punkt 28:o) omförmälda reduceringen i remontantalet, får riksdagen anmäla, att riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till furagering, nu 4,466,000 kronor, med 431,000 kronor till 4,035,000 kronor.

31:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35) har riksdagen till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av motormateriel för trängen* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 251,200 kronor.

32:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36) att för drift och underhåll av motorfordon för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 141,600 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot beräkningen av förevarande anslag, får anmäla, att riksdagen för *drift och underhåll av motorfordon* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 141,600 kronor.

33:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37) har riksdagen till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 34,000 kronor.

34:o) Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts under punkt 38 framställda förslag, får anmäla, att riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar, nu 1,607,000 kronor, med 157,000 kronor till 1,450,000 kronor.

35:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) har riksdagen för anordnande av *vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra anslag av 35,000 kronor.

36:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40) har riksdagen till förhyrande av *sjötransportmateriel för övningar med kustfästningarnas infanteribesättningar* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra anslag av 53,500 kronor.

37:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställningar i fråga om anslaget till fält- och fälttjänstövningar (punkt 41) har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sitt beslut.

E. Sjukvård m. m.

38:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 43) att minska ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m., nu 700,000 kronor, med 45,000 kronor till 655,000 kronor.

Ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. har i riksstaten för budgetåret 1926—1927 upptagits med 700,000 kronor. Medelsbehovet under anslaget har beräknats sålunda:

Titel I.	Sjukvård i allmänhet	kronor	333,480: —
Titel II.	Sanatorievård åt personal vid armén	»	100,000: —
Titel III.	Tandvård	»	46,050: —
Titel IV.	Ögonsjukvård och annan specialsjukvård	»	51,000: —
Titel V.	Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet	»	40,000: —
Titel VI.	Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen	»	69,050: —
Titel VII.	Veterinärvård	»	158,786: 50

Summa kronor 798,366: 50

På grund av storleken av de å anslaget förefintliga besparingarna har anslaget ansetts kunna nedsättas till förutnämnda belopp, 700,000 kronor.

Med hänsyn till förefintliga besparingar å sjukvårdsanslaget hava för budgetåret 1927—1928 titlarna II—VI ansetts kunna nedbringas till samma belopp, varmed titlarna upptagits i beräkningarna av lantförsvarets kostnader efter den nya organisationens genomförande.

Titlarna I och VII för sjukvård i allmänhet och för veterinärvård hava, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, beräknats efter 3.5 öre för man och dag, respektive 4.8 öre för häst och dag.

Alltsedan år 1920 har å riksstaten varit upptaget ett särskilt extra förlagsanslag till bestridande av kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium. Anslaget uppgår för innevarande budgetår till 2,000 kronor. I betraktande av utgiftspostens stadigvarande natur har emellertid det för ändamålet erforderliga beloppet, 2,000 kronor, ansetts böra upptagas bland ordinarie anslagsmedel och såsom en särskild anslagspost inberäknas i ordinarie sjukvårdsanslaget.

Kostnaderna å de särskilda titlarna skulle enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag utgöra:

Titel I.	Sjukvård i allmänhet	kronor	303,625: —
Titel II.	Sanatorievård åt personal vid armén	»	60,000: —
Titel III.	Tandvård	»	30,000: —
Titel IV.	Ögonsjukvård och annan specialsjukvård	»	35,000: —
Titel V.	Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet	»	40,000: —
Titel VI.	Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen	»	50,000: —
Titel VII.	Arméns bakteriologiska laboratorium	»	2,000: —
Titel VIII.	Veterinärvård	»	133,944: —

Summa kronor 654,569: —

eller i avrundat tal 655,000 kronor.

Riksdagen, som icke haft annat att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag än att kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium fortfarande synas böra upptagas å extra stat, får anmäla, att riksdagen

dels minskat ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m., nu 700,000 kronor, med 47,000 kronor till 653,000 kronor;

dels ock, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bestridande av kostnaderna för *arméns bakteriologiska laboratorium* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 2,000 kronor.

39:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till befrämjande av det *frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

40:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45) har riksdagen till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av sjuk- och veterinärvårdsmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor.

41:o) Riksdagen, som ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts under punkt 46 framställda förslag, får anmäla, att riksdagen medgivit, att av ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. må för anskaffning av röntgenutrustning för Västernorrlands regementes sjukhus disponeras högst 16,500 kronor.

F. Vapen och ammunition.

42:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning i avseende å ordinarie vapenanslaget (punkt 47) har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sitt beslut.

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

43:o) I fråga om Eders Kungl. Maj:ts framställning rörande byggnadsanslaget (punkt 55) har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sitt beslut.

44:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 56) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *förbättringar å vissa skjutbanor* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

45:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57) har riksdagen för uppförande av *bilgarage m. m. för den till Linköping förlagda trängkåren* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 28,000 kronor.

46:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 58) att till reparation av vissa lägenheter tillhörande Karlbergs kungsgård för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 39,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1926 har chefen för krigsskolan gjort framställning om anvisande av 39,000 kronor för reparation av vissa lägenheter tillhörande Karlbergs kungsgård.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har tillstyrkt chefens för krigsskolan förevarande framställning ävensom i samband därmed framhållit, att enär lägenheterna efter reparationen avsåges att disponeras för krigsskolans

egen personal, desamma jämte till byggnaderna hörande tomter syntes böra överflyttas till fortifikationsdepartementets vård och förvaltning. Därest så bleve fallet, komme vid beräkningen av anslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor nämnda anslag att minskas med den årligen beräknade netto-behållningen å för lägenheterna inflytande hyror.

Av redogörelsen i ärendet framgår, att inkomstmedlen från ifrågavarande lägenheter hittills inlevererats till statskontoret samt uppdebiterats å inkomsttiteln »diverse inkomster». Med den förändring i avseende å byggnadernas förvaltning, som fortifikationsdepartementets förslag innebär, skulle inkomstmedlen från och med ingången av nästkommande budgetår i stället tillgodoföras lantförsvarets ordinarie byggnadsanslag. Häremot syntes departementschefen icke något vara att erinra. Någon ändring i fråga om medelsberäkningen under ordinarie byggnadsanslaget för nästkommande budgetår borde emellertid enligt departementschefens mening icke följa av denna omläggning, enär byggnaderna icke i någon väsentligare omfattning kunde utnyttjas såsom hyresobjekt under sagda budgetår. Då det otvivelaktigt föreläge behov av ökade förläggningssmöjligheter i krigsskolans närhet för den vid skolan sysselsatta personalen samt skolchefens förslag att för ändamålet taga i anspråk de åsyftade lägenheterna syntes departementschefen lämpligt, förordade han, att erforderliga medel för lägenheternas istandsättande, beräknade till 39,000 kronor, ställdes till förfogande.

Enligt riksdagens mening bör det tagas under övertvägande, huruvida det icke måste anses lämpligare att ifrågavarande lägenheter upplätas såsom tjänstebostäder och att inflytande hyresbelopp sålunda tillgodoföras avlöningsanslaget.

I övrigt har Eders Kungl. Maj:ts förslag icke givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *reparation av vissa lägenheter tillhörande Karlbergs kungsgård* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 39,000 kronor.

47:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 59, får anmäla, att riksdagen för utbyggande av ett *nytt filter vid vattenledningsverket i Boden* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor.

48:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 61) att för anordnande av centraluppvärmning i vissa bostadsbyggnader i Boden för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1927—1928 har arméförvaltningen i anledning av en utav kommandanten i Boden gjord framställning anfört följande.

I syfte att råda bot på de i kommandantens framställning berörda missförhållandena syntes centralvärmeledning böra införas i de avsedda lägenheterna. Då ifrågavarande lägenheter och rum nu av ämbetsverkets fortifikationsdepartement klassificerats till cirka en tredjedel i kvalitetsklass 3 och två tredjedelar i kvalitetsklass 2, men efter centralvärmelednings införande, i likhet med övriga med centralvärmeledning försedda lägenheter inom Bodens garnison, komme att uppflyttas i kvalitetsklass 1, komme

lägenheterna att lämna ökad avkastning i hyror. Vad anginge kostnaderna, syntes det ämbetsverket, att dessa lämpligen kunde fördelas på en period av fyra år.

På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av centraluppvärmning i vissa bostadsbyggnader i Boden bevilja ett anslag av 451,000 kronor samt därav å extra stat för budgetåret 1927—1928 anvisa 112,750 kronor.

Vad kommandanten i Boden anført rörande behovet av förbättrade uppvärmningsanordningar inom ifrågavarande bostadslägenheter har synts departementschefen värt beaktande. Emellertid var departementschefen icke nu beredd att taga ståndpunkt till hela den av kommandanten uppgjorda planen för anordnande av centraluppvärmning av dessa lägenheter, utan funne sig allenast böra tillstyrka, att medel å riksstaten för nästkommande budgetår anvisades till bestridande av kostnaderna för införande av värmeledning i de bostadslägenheter, som i främsta rummet kunde anses vara i behov därav. Det för sådant ändamål erforderliga anslaget syntes departementschefen kunna begränsas till 40,000 kronor.

Riksdagen, som hyst viss tvekan rörande lämpligheten av de ifrågasatta anordningarna, har dock icke velat motsätta sig beviljande av det äskade anslaget. Därvid förutsätter riksdagen emellertid, att avgifterna för bostadslägenheternas uppvärmning bestämmas av fortifikationsdepartementet med hänsyn tagen till att kronans kostnader för värmeanläggningens drift bliva täckta.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för anordnande av *centraluppvärmning i vissa bostadsbyggnader i Boden* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

49:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 63) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *försök med ny ingenjörmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

50:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 64) har riksdagen till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av ingenjörmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 122,000 kronor.

51:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 65) har riksdagen till anskaffning av *viss ballongmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 24,000 kronor.

52:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 66, får anmäla, att riksdagen till *arméns brevdurväsende* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

53:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 67) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *fortifikationsdepartementets åtgärder för industriens krigsorganisation* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 21,000 kronor.

54:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 68) har riksdagen för bestridande av kostnaderna för *upprepning av Rocksta-ån* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

H. Diverse.

55:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69) har riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering, nu 420,000 kronor, med 20,000 kronor till 400,000 kronor.

56:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 70) att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter med oförändrat belopp, 350,000 kronor.

Då reservationerna å detta anslag enligt av riksdagens vederbörande utskott gjord överslagsberäkning vid slutet av innevarande budgetår torde komma att uppgå till omkring 400,000 kronor, har riksdagen ansett sig kunna begränsa anslaget till hälften utav det av Eders Kungl. Maj:t äskade beloppet.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen sänkt ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter, nu 350,000 kronor, med 175,000 kronor till 175,000 kronor.

57:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 72) att för bestridande av kostnader för förflyttningar av viss armémateriel m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 750,000 kronor.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, förutsätter, att, där enligt den nya härorganisationen truppförband erhåller ändrad förläggningssort, jämväl kostnaderna för truppens förflyttning komma att bestridas av förevarande anslag. Riksdagen får anmäla, att riksdagen för bestridande av kostnader för *förflyttningar av viss armémateriel m. m.* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 750,000 kronor.

III. SJÖFÖRSVARET.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

58:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 75) har riksdagen dels godkänt vid statsrådsprotokollet den 4 januari 1927 fogat förslag till stat för marinförvaltningen att tillämpas under budgetåret 1927—1928,

dels ock ökat ordinarie förslagsanslaget till marinförvaltningen, nu 248,900 kronor, med 11,470 kronor till 260,370 kronor.

59:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 76) att dels godkänna de vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stater för flottans officerskår, underofficerskår, sjömanskår och skeppsgossekår, kustartilleriets officerskår, underofficerskår, manskap m. fl., mariningenjörkåren, marinintendenturkåren, marinläkarkåren, flottans ecklesiastikstat och flottans poliskår m. fl., vid marinstaben anställd personal, sjörullföringsbefälhavare med biträden, sjökrigshögskolan, sjökrigsskolan, marinens underofficersskolor och skeppsgosseskolorna att gälla under budgetåret 1927—1928,

dels godkänna de i en vid omförmälda statsrådsprotokoll fogad »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.» under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret, m. fl.» upptagna arvoden,

dels ock, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till avlöning till icke-ordinarie personal å stationskontoren m. fl. expeditioner, minska ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid kärer och stater m. fl., nu 11,160,000 kronor, med 393,000 kronor till 10,767,000 kronor.

För budgetåret 1927—1928 har anslaget av Eders Kungl. Maj:t beräknats på följande sätt:

	Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater för:			
Kärer och stater m. m.			
Flottans officerskår, underofficerskår, sjömanskår och skeppsgossekår	7 611 452	—	—
Kustartilleriets officerskår, underofficerskår, manskap m. fl.	1 571 850	—	—
Mariningenjörkåren, marinintendenturkåren, marinläkarkåren m. fl.	1 133 906	—	—
Vid marininstaben anställd personal	44 220	—	—
Sjörullföringsbefälhavare med biträden	22 950	—	—
		10 384 378	—
Undervisningsverken.			
Sjökrigshögskolan	26 217	—	—
Sjökrigsskolan	42 293	—	—
Marinens underofficersskolor	13 500	—	—
Skeppsgosseskolorna	56 914	—	—
		138 924	10 523 302
B. Felräkningspenningar, förslagsvis	—	—	2 400
C. Inkvarteringsbidrag till kadetter m. fl., förslagsvis	—	—	7 000
D. Månadslön, arvoden m. m. till personal vid flottans sjukhus i Karlskrona, högst	—	—	43 000
E. Avlöning till icke-ordinarie personal å stationskontoren m. fl. expeditioner, högst	—	—	55 000
F. Ekiperingshjälp, förslagsvis	—	—	29 450
G. Arvoden enligt förteckning	—	—	57 700
H. Kostnader för musikelever vid kustartilleriet	—	—	800
I. Oförutsedda utgifter för uppehållande tillfälligtvis av uppborrdsmannabefattningar m. m. samt för eventuellt behövliga ändringar i arvoden, förslagsvis	—	—	10 000
J. Ålderstillägg, förslagsvis	—	—	8 800
Härutöver beräknas avlöning erforderlig för			
Manskap, kvarstående å äldre löneplan			200 000: —
30 skeppsgossar under tiden 1 juli—30 september 1927			700: —
Manskap vid kustartilleriet under tiden 1 juli—31 oktober 1927			28.650: —
			Summa kronor 10 966 802: —
Härifrån avgå följande poster:			
Ersättning för tjänstebostäder		125 000: —	—
Besparing på grund av vakanser bland högbåtsmän		75 000: —	—
			200 000: —
			Återstod 10 766 802: —

I beräkningen av den för marininstaben erforderliga personalen ingår en nu föreslagen ordinarie kontorsbiträdesbefattning (lönegraden B 4).

På grund av minskningen av antalet sjörullföringsområden har Eders Kungl. Maj:t vidare framlagt ny stat för sjörullföringsbefälhavare med biträden.

Å staten för sjökrigsskolan har uppförts ytterligare ett arvode å 540 kronor till en kadettintendent vid skolan.

För ekiperingshjälp har slutligen å anslaget beräknats en ny post med 29,450 kronor.

I övrigt hava av Eders Kungl. Maj:t föreslagits i stort sett endast sådana jämkningar, som sammanhänga med den beslutade marinorganisationen.

Beträffande den till uppförande å staten för marininstaben föreslagna kontorsbiträdesbefattningen har riksdagen velat framhålla, att, då utredning för närvarande pågår rörande frågan om den lämpligaste organisationen av de centrala myndigheterna inom försvarsväsendet, skäl icke synas föreligga, att nu å ordinarie stat upptaga ifrågasatt befattning. I stället synes det för marininstaben avsedda beloppet till extra befattningshavare, renskrivning m. m. böra höjas från 2,400 kronor till i runt tal 5,000 kronor. Marininstabens förevarande stat kommer härigenom att få följande utseende:

Stat
för vid Marininstaben anställd personal
för budgetåret 1927—1928.

	Antal.	Löneplan och löne- grad enligt vederbör- ligt avlö- nings- reglemente.
Bibliotekarie (pensionerad officer)	1	—
Expeditionsunderofficer (pensionerad underofficer)	1	—
Expeditionsvakt	1	B 5
Lön till expeditionsvakten, förslagsvis	kronor	2 988: —
Arvode till bibliotekarien	"	— : —
Arvode till expeditionsofficeren	"	— : —
Extra befattningshavare, renskrivning m. m.	"	5 000: —
Arvoden m. m. till marinattachéer	"	36 000: —

Summa förslagsanslag kronor 43 988: —

Ann. För pensionerad personal avsedda befattningar skola, därest Kungl. Maj:t icke annorlunda bestämmer, tills vidare bestridas av personal å övergångsstat.

I övrigt har anslagsberäkningen icke givit riksdagen anledning till annan erinran än att, då den för arvoden avsedda, i anslaget ingående summan syntes riksdagen vara väl hög, riksdagen vill framhålla önskvärdheten av att sådana åtgärder vidtagas, att densamma i möjligaste mån nedbringas.

Riksdagen, som icke velat ifrågasätta någon rubbning i det äskade anslagsbeloppet, får anmäla, att riksdagen

dels godkänt de vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stater för flottans officerskår, underofficerskår,

sjömanskår och skeppsgossekår, kustartilleriets officerskår, underofficerskår, manskap m. fl., mariningenjörkåren, marinintendenturkåren, marinläkarkåren, flottans ecklesiastikstat och flottans poliskår m. fl., sjörullföringsbefälhavare med biträden, sjökrigshögskolan, sjökrigsskolan, marinens underofficersskolor och skeppsgosseskolorna samt ovan intagna stat för vid marininstaben anställd personal, att gälla under budgetåret 1927—1928,

dels godkänt de i en vid nämnda protokoll fogad »Förteckning över i stat icke uppförda arvoden m. m.» (se Bil. nr 71) under rubriken »A. Arvoden till ordinarie befattningshavare med avlöning från anslag under fjärde huvudtiteln, sjöförsvaret, m. fl.» upptagna arvoden,

dels ock med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till avlöning till icke-ordinarie personal å stationskontoren m. fl. expeditioner, minskat ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl., nu 11,160,000 kronor, med 393,000 kronor till 10,767,000 kronor.

60:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 77) har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal å övergångsstat vid marinen, nu 1,685,000 kronor, med 315,000 kronor till 2,000,000 kronor.

61:o) Då Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 78 icke givit riksdagen anledning till erinran, får riksdagen anmäla, att riksdagen till bestridande av kostnaderna för *avskedersättning åt övertaligt underbefäl, månadslönare m. fl. vid marinen* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor.

62:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga ordinarie förslagsanslaget till rekryteringskostnader med oförändrat belopp, 134,000 kronor.

Med hänsyn till att utgifterna å detta anslag under budgetåret 1925—1926 uppgått endast till omkring 69,000 kronor, har anslaget för budgetåret 1927—1928 synts riksdagen kunna, utan risk för att detsamma överskrides, bestämmas till 70,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till rekryteringskostnader, nu 134,000 kronor, med 64,000 kronor till 70,000 kronor.

63:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79) har riksdagen dels godkänt det vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stat för marinens reservstat att gälla för budgetåret 1927—1928,

dels medgivit, att personal, som med rätt till pension under budgetåret 1927—1928 avgår från reservstat, må under sin återstående livstid uppbära pension av statsmedel med i kungörelse den 18 juni 1925 (nr 290) angivna belopp,

dels ock ökat ordinarie förslagsanslaget till marinens reservstat, nu 54,600 kronor, med 2,200 kronor till 56,800 kronor.

64:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning rörande beräknande av anslaget till marinens reservpersonal (punkt 80) kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

65:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 81) har riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 120,000 kronor, med 50,000 kronor till 70,000 kronor.

66:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82) har riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till flyttningsersättning, nu 40,000 kronor, med 10,000 kronor till 30,000 kronor.

67:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 83) har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagit ordinarie reservationsanslaget till resestipendier med 12,000 kronor.

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

68:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84) har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, nu 383,000 kronor, med 37,000 kronor till 420,000 kronor.

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

69:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 85) att, med utslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen, öka ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m., nu 40,500 kronor, med 3,400 kronor till 43,900 kronor.

Ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m. har i riksstaten för budgetåret 1926—1927 upptagits med 40,500 kronor.

De under undervisningsanslaget beräknade medlen till kostnadsfria hemresor för skeppsgossar, 10,500 kronor, hava, med hänsyn till de sannolika utgifterna för ändamålet under nästkommande budgetår ansetts böra ökas med 2,400 kronor. Såsom bidrag till vissa elevers vid sjökrigsskolan ekipering hava under här ifrågavarande anslag hittills beräknats särskilda stipendier å ett sammanlagt belopp av 1,800 kronor. I samband med vissa numera beslutade ändrade grunder för ekiperingshjälp åt från sjökrigsskolan utexaminerade kadetter har omförmälda belopp å 1,800 kronor ansetts icke längre böra beräknas under här ifrågavarande anslag.

I riksstaten finnes upptaget ett särskilt ordinarie anslag å 2,800 kronor till fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen. Detta anslag har såsom en särskild anslagspost inberäknats i undervisningsanslaget. Sistnämnda anslag har i enlighet med vad sålunda anförts ansetts böra höjas med $(2,400 - 1,800 + 2,800 =)$ 3,400 kronor.

Riksdagen anser ett upptagande under undervisningsanslaget av kostnaderna för omförmälda fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat m. fl. vara ändamålsenligt och stå i överensstämmelse med sättet för redovisningen av motsvarande kostnader beträffande lantförsvaret. Då riksdagen icke heller i övrigt funnit anledning till erinran rörande beräknan-

det av förevarande anslag, får riksdagen anmäla, att riksdagen, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till fackutbildningskurs för marin-läkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen, ökat ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m., nu 40,500 kronor, med 3,400 kronor till 43,900 kronor.

70:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 86) har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagit ordinarie reservationsanslaget till studiestipendier utan angivet belopp.

71:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m., nu 349,000 kronor, med 9,000 kronor till 340,000 kronor.

72:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 88) att öka ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 49,982 kronor, med 18 kronor till 50,000 kronor.

Riksdagen, som förutsätter, att den största sparsamhet med detta anslag iakttages, har ej velat motsätta sig Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 49,982 kronor, med 18 kronor till 50,000 kronor.

73:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 89, får anmäla, att riksdagen för anskaffning av *teknisk materiel för undervisningsändamål* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 32,250 kronor.

D. Förplägnad, beklädnad m. m.

74:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 90) har riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget till förplägnad, nu 2,657,000 kronor, med 135,000 kronor till 2,522,000 kronor.

75:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 91 får anmäla, att riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till beklädnad, nu 1,195,000 kronor, med 54,000 kronor till 1,141,000 kronor.

76:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m., nu 160,000 kronor, med 13,300 kronor till 146,700 kronor.

77:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 93) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m., nu 800,000 kronor, med 122,000 kronor till 678,000 kronor.

E. Övningar.

78:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning i fråga om anslaget till flottans krigsberedskap och övningar har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sitt beslut.

79:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 94) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av *ökade förmåner under sjökommendering åt personal, tjänstgörande å undervattensbåt*, för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 71,000 kronor.

80:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning i fråga om anslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar (punkt 95) har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sitt beslut.

F. Sjukvård.

81:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till sjukvård för marinen, nu 185,500 kronor, med 5,200 kronor till 180,300 kronor.

G. Flytande materiel och byggnader.

82:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning i fråga om anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader (punkt 97) har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sitt beslut.

83:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 99, får anmäla, att riksdagen till utförande av *vissa ändringsarbeten å pansarskeppen Sverige och Gustaf V* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 98,000 kronor.

84:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101) har riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande handlingar, för uppförande av *stridskonskillare vid flottans station i Karlskrona* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 61,100 kronor.

85:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102) har riksdagen för *reparation av portarna till Oscar II:s docka* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 32,500 kronor.

86:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 104) har riksdagen medgivit, att för kajarbeten vid flottans station i Stockholm må disponeras ett belopp av 67,000 kronor ur Stockholms varvs byggnadsfond.

87:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställningar rörande anslagen till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m. (punkt 105) samt till kustartilleriets materiel m. m. (punkt 106) har riksdagen i skrivelse nr 43 anmält sina beslut.

88:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 107) har riksdagen för *konsivering av Ny Älvsborgs fästning* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 15,400 kronor.

H. Artilleri-, min-, torped-, radio- och annan teknisk materiel.

89:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts under punkterna 110—112 framlagda förslag har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

dels för anskaffning av *svepmateriel för flottan* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor;

dels till anskaffning av *minmateriel för marinen* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor;

dels ock till *försök med minmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor.

90:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 113) har riksdagen för anskaffning av *motmedel mot undervattensbåtar* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

91:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts under punkterna 114—117 framställda förslag, får anmäla, att riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

dels för anskaffning av *signalmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor;

dels för anskaffning av *kikarmateriel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels till *komplettering av avståndsmätareförråden* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 26,750 kronor;

dels ock till *försök med teknisk materiel* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

92:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 118) har riksdagen, i likhet med vad som för innevarande budgetår ägt rum, till *åtgärder för industriens krigsorganisation* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

I. Sjökarteverket.

93:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 119) att öka ordinarie reservationsanslaget till omkostnader för sjömätningstväsendet, nu 49,000 kronor, med 296,400 kronor till 345,400 kronor.

Förevarande anslag jämte extra anslaget till utförande av sjömätningar samt årliga behållningen av sjökortsförsäljningen äro avsedda till bestridande av allmänna utgifter för sjömätningstväsendet.

För budgetåret 1926—1927 äro de båda anslagen upptagna med respektive 49,000 kronor och 287,200 kronor. Då behållningen av sjökortsförsäljningen uppskattats till 50,000 kronor, har alltså ett sammanlagt belopp av (49,000 + 287,200 + 50,000 =) 386,200 kronor beräknats stå till förfogande för ändamålet. Sistnämnda belopp har enligt fastställd stat disponerats sålunda:

till sjömätningsexpeditioner och resekostnader	kronor	159,200:—
» rustning och underhåll	»	140,000:—
» komplettering av båtmateriel m. m.	»	16,000:—
» tryckningskostnader	»	60,000:—
» underhåll av fastighet och inventarier	»	3,000:—
» skrivmaterialier och expenser	»	8,000:—

Summa kronor 386,200:—

I stort sett har någon ändring i denna anslagsberäkning icke av departementschefen ansetts böra ske för budgetåret 1927—1928. Då emellertid en fördyring av varvskostnaderna på grund av förändrat redovisningssätt uppstått för sjökarteverket, och då några medel för täckande av nämnda behov icke stode till förfogande, har departementschefen föreslagit, dels att ett extra anslag å 9,000 kronor, avsett att täcka merkostnaderna för innevarande budgetår, anvisas för ifrågasvarande ändamål, dels ock att anslagsposten till rustning och underhåll för budgetåret 1927—1928 undergår förhöjning med 9,000 kronor.

Sammanlagda kostnaderna för sjömätningstväsendet under budgetåret 1927—1928 skulle belöpa sig till 395,400 kronor.

Såsom tidigare omförmäls, hade till bestridande av dessa utgifter avsetts dels ordinarie anslaget till omkostnader för sjömätningstväsendet, dels extra anslaget till utförande av sjömätningar, dels ock den årliga behållningen av sjökortsförsäljningen.

Då det här gäller ett årligen återkommande, i viss mån konstant medelsbehov, synes det departementschefen riktigast, att ifrågasvarande kostnader i sin helhet uppfördes under ordinarie anslaget till omkostnader för sjömätningstväsendet.

Från förenämnda summa, 395,400 kronor, borde emellertid dragas behållningen av sjökortsförsäljningen för budgetåret 1927—1928, vilken behållning syntes böra uppskattas till samma belopp, som beräknats för nu löpande budgetår, eller 50,000 kronor. Under förevarande anslag borde alltså enligt departementschefens mening beräknas 345,400 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den verkställda anslagsberäkningen och som godkänner det ifrågasatta sammanförandet av anslag, får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till omkostnader för sjömätningstväsendet, nu 49,000 kronor, med 296,400 kronor till 345,400 kronor.

94:o) Under hänvisning till vad som under punkt 93:o anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag till bestridande av *vissa merkostnader för arbeten för sjökarteverkets räkning vid flottans varv* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra anslag av 9,000 kronor.

95:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121) har riksdagen för *reparation av sjömätningssartyget Falken* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

96:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 122) har riksdagen till redigering och utgivning av *tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 38,000 kronor.

97:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123) har riksdagen, i likhet med vad som för innevarande budgetår ägt rum, till beredande av *bidrag till internationella hydrografiska byrån* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 8,500 kronor.

IV. FLYGVAPNET.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

98:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 127) att dels godkänna de vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stater för officerare och underofficerare m. fl. vid flygvapnet samt för flygkåren och flygskolan att gälla under budgetåret 1927—1928,

dels ock öka ordinarie förslagsanslaget till avlöning, rekrytering, resekostnader m. m., nu 634,000 kronor, med 24,000 kronor till 658,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts för budgetåret 1927—1928 verkställda anslagsberäkning, i vilken jämväl upptagits kostnader för ekiperingshjälp, har följande utseende:

	Kronor.	Summa kronor.
A. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater för:		
Officerare och underofficerare m. fl. vid flygvapnet	481 230	
1. flygkåren	24 480	
2. "	30 552	
3. "	36 504	
4. "	17 186	
Flygskolan	23 784	613 686
B. Arvoden för upprätthållande av läkarvården vid vissa truppförband	—	11 000
C. Felräkningspenningar, förslagsvis	—	1 000
D. Hyresbidrag å 225 kronor åt förslagsvis 4 furirer	—	900
E. Anställningspenningar å 50 kronor åt förslagsvis 20 volontärer	—	1 000
F. Gottgörelse för tjänstehäst	—	250
G. Ekiperingshjälp, förslagsvis	—	450
H. Vissa arvoden m. m. (köksföreståndare, maskinister m. fl.), förslagsvis	—	24 000
I. Rekryteringskostnader, förslagsvis	—	3 000
J. Rese- och traktamentspenningar, förslagsvis	—	18 000
K. Flyttningersättning, förslagsvis	—	12 000
L. Semester åt vid flygvapnet anställda arbetare, förslagsvis	—	3 600
Summa kronor	—	688 886

Häriifrån avgå följande poster:

2 % på grund av vakanser	kronor	13,778:—
Ersättning för tjänstebostäder	"	17,500:—
	S:a kronor	31,278:--
	Återstod	" 657,608:—

Eders Kungl. Maj:t har i anslutning härtill äskat ett anslag av 658,000 kronor.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot den av Eders Kungl. Maj:ts verkställda anslagsberäkningen, får anmäla, att riksdagen

dels godkänt de vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 4 januari 1927 fogade förslag till stater för officerare och underofficerare m. fl. vid flygvapnet samt för flygkårerna och flygskolan att gälla under budgetåret 1927—1928,

dels ock ökat ordinarie förslagsanslaget till avlöning, rekrytering, rese-kostnader m. m., nu 634,000 kronor, med 24,000 kronor till 658,000 kronor.

99:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 128) har riksdagen

dels i riksstaten under fjärde huvudtiteln, avd. Flygvapnet, uppfört ett nytt ordinarie anslag, benämnt »Resestipendier, reservationsanslag»;

dels ock under detta anslag anvisat ett belopp av 5,000 kronor.

B. De värnpliktigas avlöning m. m.

100:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129) har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning och färder m. m., nu 61,000 kronor, med 10,800 kronor till 71,800 kronor.

C. Expenser m. m.

101:o) Beträffande Eders Kungl. Maj:ts framställning rörande anslag till tryckningskostnader (punkt 130) kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

D. Förplägnad och intendenturmateriel.

102:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 131 får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till mathållning och furagering, nu 143,500 kronor med 21,400 kronor till 164,900 kronor.

103:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132) har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till beklädnads- och munderingsutrustning samt kasern- och förplägnadsutredning, nu 103,000 kronor, med 3,900 kronor till 106,900 kronor.

104:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133) har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m., nu 50,000 kronor, med 10,000 kronor till 60,000 kronor.

E. Sjukvård m. m.

105:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134) har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till sjuk- och veterinärvård, nu 12,000 kronor, med 300 kronor till 12,300 kronor.

F. Vapen och ammunition.

106:o) Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot Eders Kungl. Maj:ts under punkt 136 framställda förslag och vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, får anmäla, att riksdagen för anskaffning av *flygbomber* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 146,000 kronor.

G. Byggnader, flygövningar och flygmateriel m. m.

107:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 138) att öka ordinarie reservationsanslaget till byggnader, flygfält m. m., nu 10,000 kronor, med 130,000 kronor till 140,000 kronor.

I de för 1925 års riksdag framlagda beräkningarna av utgifterna för flygvapnet efter genomförd organisation upptogs de årliga kostnaderna för underhåll av flygstationer, byggnader, övningsfält och skjutbanor till 80,000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår är anslaget till byggnader, flygfält m. m. upptaget med 10,000 kronor.

Fördelningen av utgifterna å ordinarie byggnadsanslaget under budgetåret 1927—1928 har av flygstyrelsen preliminärt och approximativt beräknats sålunda:

	Tit. I.	Tit. II.	Summa
	Ordinarie underhåll	Större reparationer	
	Kronor	Kronor	Kronor
Tit. I och II.			
2. flygkåren: Hägernäs	500	—	500
Karlskrona	500	2 000	2 500
3. flygkåren: Malmen	6 000	6 000	12 000
4. flygkåren: Frösön	6 000	6 000	12 000
Boden, Kiruna, Salmis	2 000	2 000	4 000
Flygskolan, Ljungbyhed	6 000	6 000	12 000
Centrala flygverkstaden, Malmen	10 000	10 000	20 000
Centrala flygverkstaden, Västerås	2 000	—	2 000
Barkarby flygfält	200	1 000	1 200
Färösunds flygstation	500	2 000	2 500
Summa	33 700	35 000	68 700
Tit. III.			
Flygstyrelsens byggnadsanslag	—	—	85 300
Summa	—	—	154 000

Departementschefen har beträffande medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår anfört följande:

»Såsom förut nämnts, hava i de ursprungliga kostnadsberäkningarna för flygvapnet de årliga utgifterna för underhåll av flygstationer, byggnader, övningsfält och skjutbanor efter genomförd organisation av flygvapnet upptagits till 80,000 kronor. Att denna summa är för lågt beräknad framgår

redan därav, att enbart för underhållet av de från lantförsvaret och sjöförsvaret till flygvapnet överlämnade fastigheterna enligt de beträffande dessa fastigheter hittills tillämpade beräkningsgrunder kräves ett årligt belopp av 98,000 kronor. Härtill konimer kostnaden för de för flygvapnet avsedda nya byggnaderna, varjämte är att märka, att — såsom ock av flygstyrelsen framhållits — flygfälten tarva väsentligt dyrbarare underhållsarbeten än vanliga övningsfält. Emellertid synes mig det av flygstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet, 154,000 kronor, kunna i någon mån reduceras, och torde anslaget böra upptagas med 140,000 kronor.»

Riksdagen, som funnit, att det för flygstyrelsen avsedda byggnadsanslaget bör kunna avsevärt sänkas och anslagsökningen för budgetåret 1927—1928 kunna begränsas till 115,000 kronor, får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till byggnader, flygfält m. m., nu 10,000 kronor, med 115,000 kronor till 125,000 kronor.

108:o) Riksdagen, som icke haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 139, får anmäla, att riksdagen till *inköp av mark m. m. för flygfält vid Rinkaby* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 13,400 kronor.

109:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 142) att för anläggning av vatten- och avloppsledning för 3. flygkårens etablissemang å Malmen för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 61,000 kronor.

Flygstyrelsen har gjort framställning om anvisande av medel för anläggande av vatten- och avloppsledning för 3. flygkårens etablissemang samt därvid anfört följande.

Inom Första livgrenadjärregementets förutvarande lägeretablissemang å Malmen, som från och med den 1 juli 1926 överlämnats till vård och förvaltning av flygstyrelsen och som upplåtits till förläggning av 3. flygkåren, vore vatten- och avloppsledningssystemet synnerligen otillfredsställande med hänsyn till sanitära förhållanden. Därtill komme, att dithörande anläggningar, vilka egentligen avsetts för sommarbruk, ej utan genomgripande ändringar kunde fungera året runt. Även ur brandsäkerhetssynpunkt vore det ofrånkomligt, att denna fråga löstes.

Vattenbehovet för Andra livgrenadjärregementets och 3. flygkårens lägeretablissemang tillgodosåges för närvarande dels genom grävda brunnar, dels genom pumpning från en vattensamling nordost om lägerområdet till ett inom Andra livgrenadjärregementets område beläget mindre vattentorn, som befunne sig i ganska bristfälligt skick. I nämnda vattensamling utmynnade lägrets huvudavloppsledning. Verkställda prov hade givit vid handen, att det uppumpade vattnet vore hälsovådligt.

Inom centrala flygverkstadens å Malmen område, som vore beläget söder om flygfältet på ett avstånd av omkring 700 meter från flygkårens lägeretablissemang, vore däremot vatten- och avloppsledning i fullgott skick. Där finnes såväl vattentorn som reningsverk för avloppsvatten, båda nybyggda. Dessas kapacitet vore så stor, att lägeretablissemangets ledningar efter ombyggnad och komplettering kunde med dem förbindas, varigenom för flygkårens vidkommande denna synnerligen viktiga fråga skulle kunna lösas.

Flygstyrelsen hemställde alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till vatten- och avloppsledning för 3. flygkårens etablissemang å

Malmen för budgetåret 1927—1928, anvisa ett extra reservationsanslag av 61,000 kronor.

Departementschefen har anslutit sig till flygstyrelsens begäran.

Riksdagens vederbörande utskott har vid besök på Malmen tagit del av planerna för anordnandet av ifrågavarande vatten- och avloppsledningar. Därvid har utskottet funnit, att flygstyrelsens framställning av de nu rådande förhållandena är missvisande, i det att vattenförsörjningen, som visserligen icke kan anses för närvarande vara på ett tillfredsställande sätt ordnad, dock är vida bättre än som framställningen giver vid handen. Vidare har utskottet erfarit, att avsikten i själva verket är att för tredje flygkåren anordna ett särskilt reningsverk samt att förse kåren med vatten från det vid flygverkstaden uppförda vattentornet. Dessa anordningar kunna vidtagas inom ramen av den angivna kostnadssumman.

Då enligt riksdagens mening de sålunda ifrågasatta anordningarna äro lämpliga och ägnade att på ett tillfredsställande sätt ordna vattenfrågan och avloppsväsendet för tredje flygkåren, har riksdagen ansett sig böra anvisa det äskade beloppet.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för anläggning av *vatten- och avloppsledningar för 3. flygkårens etablissemang å Malmen* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 61,000 kronor.

110:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 144 framställda förslag har riksdagen, som icke velat motsätta sig detsamma, för uppförande av *badinrättning för flygskolan å Ljungbyhed* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 24,000 kronor.

111:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 145) att, i avvaktan på den särskilda proposition i ämnet, som kunde komma att till riksdagen avlätas, tillsviðare för uppförande av hangarbyggnad m. m. för ett sjuktransportaeroplan för budgetåret 1927—1928 beräkna ett extra reservationsanslag av 32,500 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagteknad proposition (nr 139), under åberopande av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för uppförande av hangarbyggnad m. m. för ett sjuktransportaeroplan för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 32,500 kronor.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, för uppförande av *hangarbyggnad m. m. för ett sjuktransportaeroplan* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 32,500 kronor.

112:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 148) att till bestridande av engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»För innevarande budgetår har till bestridande av engångskostnader för anskaffning av flygmateriel anvisats ett extra reservationsanslag av 1,800,000 kronor.

Flygstyrelsen har nu beträffande motsvarande medelsanvisning för nästkommande budgetår anfört följande.

Utgifterna för flygvapnets engångskostnader hade i de för 1925 års riksdag framlagda kostnadsberäkningarna upptagits till:

för budgetåret 1926—1927	kronor 2,600,000:—
» » 1927—1928	» 2,400,000:—
	<hr/>
	eller sammanlagt kronor 5,000,000:—.

Av förestående summa hade emellertid för budgetåret 1926—1927 anvisats ett extra reservationsanslag av endast 1,800,000 kronor. För att den beslutade organisationen med avseende å materielanskaffningen icke skulle förtryckas, och för att i någon mån motverka de betydande flyghaverier, som ägt rum, erfordrades sålunda för budgetåret 1927—1928 för sagda ändamål ett anslag av (5,000,000 — 1,800,000 =) 3,200,000 kronor. Härav avsåges för slutförändret av flygvapnets byggnadsföretag en summa av 530,000 kronor, vilken summa inginge i det vid 1925 års riksdag till 9,000,000 kronor beräknade beloppet för flygvapnets engångskostnader. För materielanskaffning skulle således kunna beräknas en summa av (3,200,000 — 530,000 =) 2,670,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställde flygstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,200,000 kronor.

Med hänsyn till angelägenheten av att begränsa statsutgifterna och då, såsom förut nämnts, det visat sig oundgängligen erforderligt att tillgodose vissa extra medelsbehov för flygvapnet, vilka icke beaktats vid uppgörandet av de för 1925 års riksdag framlagda kostnadsberäkningarna, nödgas jag föreslå en reduktion av nu ifrågakvarande anslagsbelopp till 2,000,000 kronor.»

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, har ingen annan erinran mot Eders Kungl. Maj:ts förslag än att den genom haverier förstörda materielen ej bör få ersättas med anlitande av detta anslag utan i stället skall ersättas från ordinarie flygmaterielanslaget.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

113:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 150) har riksdagen för anskaffning av *flottörer* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 55,000 kronor.

114:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151) har riksdagen för anskaffning av *förlag av materialier för flygplantillverkning* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

115:o) Uti en inom riksdagen väckt motion (I: 89) har hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1927—1928 ställa ett extra reservationsanslag av 2,100,000 kronor till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av engångskostnader för igångsättande av flygmotortillverkning inom landet och för tillverkning av en första mindre serie flygmotorer.

Till stöd för sin framställning hava motionärerna anförd följande:

»En av de viktigaste förutsättningarna för att flygvapnet i händelse av krig skall kunna motsvara de förväntningar och krav, som måste ställas på detsamma, är, att flygmaterielen snabbt kan förnyas, utvidgas och utvecklas. Åtgången på flygmateriel är under ett krig — enligt erfarenhet från världskriget — enorm. Om i fredstid betryggande åtgärder icke vidtagits för att

säkerställa materielanskaffningen i händelse av krig, föreligger stor risk för att de i fredstid på ett flygvapen nedlagda anslagen äro bortkastade penningar. Det är nämligen å ena sidan ej tänkbart att redan i fredstid lagra så mycket flygmateriel, att den räcker någon avsevärd tid efter ett krigsutbrott. Att å andra sidan förlita sig på att under ett krig flygmateriel under alla förhållanden skall kunna erhållas från utlandet, vore helt visst ödesdigert, efter vad senaste krigserfarenheter givit vid handen. Den enda betryggande förberedelsen är sålunda att i tid sörja för, att materielen kan tillverkas inom landet.

Det är oss bekant, att flygstyrelsen i underdånigt förslag hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes av årets riksdag äska anslag för igångsättande av en inhemsk flygmotortillverkning. Enär emellertid Kungl. Maj:t i nådig proposition angående anslag å fjärde huvudtiteln för budgetåret 1927—1928 ej upptagit detta äskande, få vi, då vi anse upptagandet av en inhemsk flygmotortillverkning vara en av grundförutsättningarna för flygvapnets effektivitet, härigenom underställa frågan riksdagens omprövning.

Vad som inledningsvis framhållits beträffande flygmaterielen i allmänhet, gäller speciellt och måhända främst beträffande flygmotorer. Det skulle vara i högsta grad oförsvarligt att uppskjuta vidtagandet av anstalter för flygmotortillverknings upptagande inom landet, tills ofred tvingade fram densamma. Innan en dylik industri hunnit organiseras och övertinna alla de svårigheter, som yppa sig vid upptagandet av en ny tillverkning av denna beskaffenhet, samt hunnit uppnå en tillräcklig tillverkningskapacitet, kan säkerligen minst 1½ år beräknas hava åtgått. Det är av ekonomiska skäl otänkbart att redan i fredstid upplägga så stort reservlager av flygmotorer och reservdelar därtill, att detta kan räcka, tills en först vid krigets början startad motortillverkning hunnit framkomma med användbara motorer i tillräckligt antal, detta så mycket mer som utvecklingen skulle medföra, att ett dylikt lager esomoftast måste moderniseras genom anskaffning av nya motortyper. Enda sättet att på ett ekonomiskt överkomligt sätt ordna försvarsberedskapen på detta område är sålunda att redan i fredstid upptaga inhemsk flygmotortillverkning och i övrigt genom lämpliga åtgärder förbereda tillverkningens snabba utsvällande vid krigstillfälle.

För tillverkning av flygmotorerna inom landet talar dessutom önskvärdheten av att anslagen för försvaret stanna inom landet för beredande av arbetstillfällen åt svenska medborgare. Enär motorpriset utgör nära 50 procent av flygvapnets totalvärde, är det betydande summor, som eljest gå till utlandet.

Det är icke minst med hänsyn härtill av stor vikt, att denna tillverkning med det snaraste kommer till stånd, så att större delen av de motorer, som skola anskaffas under flygvapnets uppsättningsperiod, kan bliva tillverkad inom landet. Ju längre tillverkningen uppskjutes, dess mindre blir tillverkningen av nu ifrågavarande motortyp, och desto större blir därför kostnaden per motor, alldenstund engångskostnaderna måste fördelas på ett mindre antal motorer. En genom flygstyrelsen verkställd utredning visar, att priset å motorerna vid inhemsk tillverkning, om tillverkningen upptages nu, ej skulle komma att ställa sig ogynnsamt jämfört med import, sedan väl startningssvårigheterna övervunnits.

Igångsättande av en inhemsk flygmotortillverkning kräver emellertid vissa engångskostnader, vilka ej kunna bestridas medelst det ordinarie anslaget för anskaffning och underhåll av flygmateriel. En undersökning genom flygstyrelsen visar, att ingen svensk industri vill upptaga flygmotortillverkning och ikläda sig de med tillverkningens uppläggande förenade kostnaderna för verktyg, gillar, fixturer m. m., utan att staten lämnar erforderliga

garantier för att förlust för företaget ej uppkommer. Läget å flygmotor-marknaden är nämligen sådant, att industriföretagen icke lockas av export-möjligheter att själva ikläda sig risken för startkostnaderna. I de länder, där flygmotortillverkning redan finnes, föranledas myndigheterna av försvarsberedskapshänsyn att vid beställningar exklusivt gynna de inhemska företagen. I övriga länder är läget med hänsyn till framtiden för ovisst för att kunna tjäna som underlag för kalkyler för en exportindustri. För att undgå mycket dyrbara, oberäknliga experimentkostnader bjuder försiktigheten dessutom att för en första tillverkning inom landet upptaga en redan utexperimenterad utländsk motortyp, varvid licensvillkoren i regel utesluta export. Då inom Sverige staten tills vidare är den enda kunden att räkna med, synes det sålunda mycket rimligt, att staten ikläder sig de med flygmotortillverkningens upptagande förenade engångskostnaderna. Även om det alternativet väljes att förlägga tillverkningen till statliga verkstäder, bliva motsvarande engångskostnader ofrånkomliga.

Den lämpligaste och billigaste vägen att starta en inhemska flygmotortillverkning är givetvis att bygga en redan utexperimenterad, utländsk motortyp på licens. Utredning inom flygstyrelsen visar, att för de omedelbart föreliggande behoven för olika krigsflygplantyper skulle kunna användas en och samma motortyp av visst märke. Genom en dylik standardisering ökas utsikterna att nedbringa kostnaderna vid en inhemska tillverkning. Licenskostnaderna för ifrågavarande motortyp omfatta dels en engångsavgift, mot vilken den utländska fabriken ställer ritningar, arbetsbeskrivningar och alla sina erfarenheter till förfogande, dels en licensavgift för varje tillverkad motor. För att överhuvudtaget kunna påbörja förberedelser för inhemska tillverkning kräves engångsavgiftens inbetalande. Huru än tillverkningen ordnas, om vid enskild eller statens verkstad, synes det lämpligt, att staten innehar licensen, och under alla förhållanden hör licensavgiften till de engångskostnader, staten måste ikläda sig för att få en flygmotortillverkning till stånd.

För att överhuvudtaget få en motortillverkning i gång synes det nödvändigt att genom extra anslag bestrida kostnaderna icke blott för licensinköp och speciell verkstadsutrustning utan även för tillverkning av en första mindre serie motorer. Den första serien måste med nödvändighet betraktas som en försöksserie, på vilken den inhemska industrien, även om allehanda tekniska upplysningar ingå i licensen, har att göra en hel del lärospån, innan fabrikatet kommer att tekniskt stå i nivå med den utländska moderfabrikens. Med de knappt beräknade ordinarie anslagen för anskaffning av materiel till flygvapnet är det ej möjligt för flygvapnet att avstå någon del därav för att åvägbringa fabrikationserfarenheter.

Av flygstyrelsen verkställd utredning visar, att för inköp av licens, anskaffande av för motorfabrikationen erforderlig utrustning av verktyg m. m., samt tillverkning av en mindre försöksserie motorer erfordras en summa av 2,100,000 kronor. Fördelas dessa startkostnader på det antal motorer, som kan beräknas erfordras under loppet av några år, kommer genomsnittskostnaden per motor ej att ställa sig högre än vid import.

Ovanstående kostnadsberäkning är grundad på anbud från vissa svenska industrier.

Vilket av de båda tillverkningsalternativen — tillverkning vid enskild eller vid staten tillhörig verkstad — som i detta fall kan vara fördelaktigast för staten, kan ej bestämt avgöras, förrän tillverkningsrätten inköpts från den utländska fabriken och därmed alla de för en exakt beräkning av kostnaderna vid statlig tillverkning erforderliga upplysningarna erhållits från denna. Ett avgörande i detta avseende bör därför överlätas till Kungl.

Maj:t att fatta, sedan efter dylika upplysningars vinnande de olika alternativen närmare undersökts och jämförts.»

Riksdagen delar motionärernas uppfattning om den synnerliga vikten av att tillverkning av för flygvapnet avsedda motorer igångsättes inom landet. För riksdagen tillgängliga uppgifter synas giva vid handen, att upptagandet av en dylik tillverkning genom statens försorg skulle komma att ställa sig mycket förmånligt i ekonomiskt hänseende. Då det emellertid här gäller en fråga av betydande ekonomisk räckvidd, har riksdagen icke velat allenast i anledning av enskilda motionärers framställning besluta vidtagande av åtgärder i antydd riktning. Enligt riksdagens mening är dock detta spörsmål av så stor betydelse, att riksdagen ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning därav.

Riksdagen får alltså i anledning av förevarande motion (I: 89) anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte skyndsamt låta utreda frågan om upptagandet av inhemsk flygmotortillverkning samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

V. GEMENSAMMA ANSLAG.

116:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153) har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu 90,000 kronor, med 30,000 kronor till 120,000 kronor.

117:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 154) har riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till *försvarsväsendets lönenämnd* för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra anslag av 25,000 kronor.

VI. ÖVRIGA ORDINARIE ANSLAG.

118:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande budgetår äro uppförda under fjärde huvudtiteln, har någon ändring icke ifrågasatts.

Riksdagen har i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppfört samtliga de ordinarie anslag under fjärde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, med oförändrade belopp.

Stockholm den 2 april 1927.

Med undersåtlig vördnad.